UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Dolo malo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

in l.ab eo.C.q̃uo ⁊ q̃n iud.⁊ qđ dixi de confeſſione in carcere,vi
de not.per Bal.in l.j.de confeſ.vbi reprobat gl.hic ⁊ vide Bal.
in l.falſus.de furt.qđ carcer eſt iuſtus metus. ¶ Adde qđ pro
dicto Ang.facit,qđ conſuluit Rom.conſi.ccxvj.qđ ſtante ſtatu
to, q minor non poſſit ꝯhere, niſi ſolẽnitate ſeruata,qđ poterit
ꝯhere illa ſolẽnitate non ſeruata vt ſe redimat ab hoſtibus.
f P.PAV.P. ¶ Ad cõmodum. Uide Ang.in trac.malefic.in ver
bo,qui iudex.q2 detineri ⁊ carcerari fecit,in fin.

LEX XXIIII.

1 ☞ Probare debens ſi contra eum eſt preſumptio, afficitur du
riori probatione.
2 Dolus vel metus non preſumitur illatus, vbi eſt iuſtitia, vel
preſentia conſanguineorum.
3 Dubitans vim ſibi inferri implorat officium iudicis, vt vim
prohibeat.
4 Fictio eſt ſuper certo cum fingatur contra veritatem.
5 Preſumptio eſt ſuper dubio.

a **NOn eſt veriſimile.** [a] Ubi p̃ſumptio eſt ꝯ illũ q pbare debebat afficit duriori pbatione.h.d. ¶ No.q dixi in ſummario.† Ille eñ,q dicit metũ illatũ,dz pbare,tñ
1 ſi eſt p̃ſumptio ꝯ eũ pp locũ, requirunt probationes luce clario
2 res,ſicut in criminalib. ¶ Not.qđ† in vrbe[b] Romana nõ eſt ve
b riſimile quẽ cõpulſum:⁊ idẽ in omni loco vbi regit iuſtitia:ſimi
li modo nõ eſt p̃ſumptio qđ ſit illatus dolus vel metus p̃ſentib.
conſanguineis ſuis l.tranſactionẽ.C.de tranſactio. ¶ Itẽ not.
3 †qđ q̃n qs dubitat ſibi poſſe inferri vim,[c] põt implorare officiũ
c iudicis,vt prohibeat vim inferri. Ult.gl.[d] tractat materiã pre
d ſumptionũ.[e] Et ad euidentiã ſcias qđ aliud eſt fictio aliud pre
ſumptio. Fictio† eſt ſuper certo, cum fingat ꝯ veritatem vt in
muliere ſtipulante dotem q̃ ſtipulata non eſt.l.j.in prin.⁊ ibi bo
na glo.in §.accedit.C.de rei vxo.actione. Et iſtã materiã plene
tractaui in l.ſi is qui pro emptore.de vſucap.⁊ appellat gl.pre
ſumptionem iuris ⁊ de iure contra quã non admittit probatio
in contrarium,ſz magis eſt fictio,vt dixi. Quedam† eſt preſum
ptio,[f] ⁊ iſta eſt ſuper dubio,⁊ iſta quedam eſt iuris ⁊ de iure, ꝯ
quã nõ admittit probatio in ꝯriũ. Quedam ſcđm naturã, ⁊c.
vt in gl.⁊ nuſq̃ã tractaui iſtam materiam, nec doct. noſtri ali
quid boni dicunt,niſi Cy.in l.ſiue poſſidetis.C.de proba.qui ali
quid dicit caſu,⁊ nõ eſt materia q̃ poſſit tractari:q2 non poſſunt
capi regule, ſed magis ſm accidentiam factorum iudicatur.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Non eſt veriſimile. Uide Alex.conſi.xlvij.in fi.vol.
iiij.aduerte tñ, qđ plus creditur teſtibus, q̃ã de libera volun
tate.De quo vide Barb.conſi.liiij.vol.j.per totum.conſi.lx.eo.
vol.⁊ conſi.lxxj.ij.vol.

b P.PAV.P. ¶ Qđ in vrbe.vide Hip.de Mar.in l.j.in princ.no.
lxiiij.⁊ §.j.no.xxxij.ſ.de queſtio.Cur.conſi.lv.not.xxiiij.Alex.cõ
ſil.cxx.not.viij.vol.v. Alex. ¶ Adde l.j. C.de his qui propter
metum iu.non appel.

c ALEX. ¶ Inferri vim. Adde Bar.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi
pretori.de oper.no.nun.⁊ Bal.in l.ſi ſuper.C.de tranſac.

d POM. ¶ Ult.glo. Uide aliqua bona per Iaſ.l.ſciendum ⁊ gl.
in ſcđa parte.de verb.obl.vbi not.ſtupendum dictum Spec.tit.
de prob.§.ſi.ver.vlti.not.vbi dicit,quod habens preſumptio
nem iuris,contra ſe,ſi vult probare contrarium,debet probare
per teſtes idoneos,aut ſaltem dicas excellentes duos.confirma
vt ibi per eum.

e ALEX. ¶ Preſumptionũ. De p̃ſumptione iuris ⁊ de iure, q̃
non recipit probationẽ in ꝯriũ, latiſſime p glo.in c.is qui.de
ſpon.⁊ in l.ſiue poſſidetis,vt per Bal.⁊ Cyn.de proba.aliquid p
Inn.in c.q2 veriſimile.de preſump.⁊ qđ not.Ioã.in l.ſi ſua ſunt.
de acqui.here.Adde Paul.conſi.ccclxvij.

f POM. ¶ Quedam eſt preſumptio.vide Iaſ.l.cum te tranſegiſ
ſe.C.de tranſa.vide Bar.in auth.ſz iaz neceſſe.C.de do.ante nu.
Et Alex ibi,in apoſtillis,⁊ qđ preſumptio iuris,⁊ de iure,non
tollat p proteſtationem antea factam, vide Iaſ.l. non ſolum.§.
morte.ſ.de no.ope.nun. Uide Fel.in c.v.extra de preſump.Iaſ.
in l.cum te.ver.iij.facit.C.de tranſa.

§.Si iuſto metu. Factum metu ne quis ducat ad iudicem,non reſcindit per
* hanc actionem, ſed per officium iudicis.* h.d. facit qđ habuiſti
no.ſ.eo.l.nec timorem.⁊ C.de tranſac.l.interpoſitas.ſ.quarum
rerum actio non datur.l.j.§.que onerande.

ADDITIO.

* CLAVD. ¶ Iudicis. Uide ad hoc tex.in l.ſi ſuper.C.de tran
ſact.⁊ quod ibi not.

☞ Reuerentia mariti vel patris factum reſcinditur officio iu
dici.

a **§.Si fenerator.** [a] Factũ metu alicui⁹ verecundie modice officio iudicis reſcindit
b nõ p hãc actionẽ.h.d. No.iſtũ caſum,[b] ⁊ p̃cedẽtẽ,q q̃n ſit aliquid
aliquo metu,nõ tñ mortis,vel cruciatus corporis, lz nõ reſcin
1 dat p hanc actionẽ,reſcindit tñ p officiũ iudicis. Et ſic facit† q
q̃n vxor pp reuerentiam viri,vel filius pp reuerentiam patris
aliquid facit poſſit p officium iudicis reſcindi. De quo in l.j.§.
que onerande.ſ. quarum rerum actio non datur. ⁊ l.interpoſi
tas.C.de tranſac.⁊ ſ.eo.l.nec timorem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si fenerator.vide Barb.conſi.j.vol.j.

b ALEX. ¶ Caſum. Uide Bar.in l.ij.in fi.de arb.⁊ aliquid p Bal.
in l.cum eo.ſ.ad l.Iul.pec.ibi tamen nihil decidit in propoſito,
ſed remittit ſe huc.

a b **§.Si quis.** [a] Exactũ p vim ab apparitore indebite il latum,iudicis[b] officio reſcinditur, quate
nus quis dãnum patit, ⁊ non vltra.h.d. Iſte §.allegat ad que
1 ſtionem,† nunquid ille,qui eſt poſitus in carcere indebite,poſſit
ibi recõmendari pro alio vero debito,⁊ hic vr caſus q ſic. De
quo dixi in queſtione illa que incipit,Lapus.⁊ in l.ij.C.de exac.
* tribut.lib.x.*

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si quis. Iſtum tex.alleg.no.Bal.in l.a diuo pio.§.
in venditione.de re iud.⁊ ibi omnino vide Imo.⁊ Pau.de caſt.
in l.ſi cuz nulla.⁊ ibi dixi poſt Io.de Imo.eo.tit. Poma. ¶ Li
mita vt per Anch.conſi.xxix.inci.vr prima facie.ver.v. Et vide
iſtum tex.allegatum per Barb.conſi.xlj.j.vol.

b ¶ Iudicis. Pro concordia aduerte, q incarceratus indebite,
nõ poteſt in carceribus recõmendari pro alio debito. Ita Bar.
in l.ij.§.ſi.ff de cuſto.⁊ exhibitione reo. Idez Bar.in ſua diſpu.
inci.Lapus.contrarius tamen allegat in hac l.ſi.§.ſi. Sol.Non
firmat pedem Bar.in hoc §.ſi.q2 vtit verbo,videt. Imo aperte
ſe remittit ad q.ſ.preal.inci.Lapus.ergo non vr reſidere in illa
opi.adde ad dicta per Alex.in l.j.C.de car.edi.in l. creditores.
in v.q.C.de pign.

* CLAVD. ¶ Lib.x.Et ibi etiam ponit de intellectu huius le
gis vtrum procedat in vi ablatiua,⁊ eum refert Rom.in l.ſi fi
nita.ff.de dam.infec.⁊ ibi Alex.⁊ vide Bal.in c.ſuper hoc.de re
nun.⁊ in c.cauſam matrimonij.de offi.deleg.

De dolo malo. Rubri.iij.

a ¶ Gl.Continuat,⁊ querit quare dicit de dolo[a],⁊ non de actio
ne de dolo.Reſpond.vt in gl.⁊ bene.

ADDITIO.

a POMA. ¶ De dolo malo.No.q dol⁹ nunq̃ operat,niſi ſit talis,
qui etiã caperet cõſtantem virũ,ſicut eſt tex.formalis,⁊ ſemper
mẽti tenẽdus in c.cũ dilectus.q me.cau.⁊ ibi expreſſe not. Inn.
⁊ Abb.in ij.no.per illũ tex.ſequit Bal.c.verum.de iureiur.imo
fortius dicit idẽ Bal.in rub.C.de reſcin.vendi allegãdo text.⁊
Inn.ad doc.vt dolus operet effectus,de quibus preſumit per
legem,poſſet etiã requiri q ſit talis in ſuperlatiuo gradu,q pru
dentiſſimum caperet,q tene mẽti.Refert ⁊ ſequitur Iaſon.in
l.ſi quis cum aliter.in j.queſt.Bar.ſ.de verb.obli.

LEX PRIMA.

HOc edicto pretor.

§.Uerba. Nõ eget ſummario. ¶ Querit gl. Primo dicit que do
lo malo,⁊c.Et ſic in plurali.qd ſi in vna re: Re
ſpõdet glo.quod idem,Dic vt in ea. Item dici
a tur[a] hic facta eſſe dicẽtur. ¶ Quero quid ſi in veritate facta nõ
erant, an detur actio de dolo: Azo. dicebat quod non,gloſſa
q ſic:non tamẽ datur cum effectu.Glo.tamen.ſ. ſi quadru.pau.
feciſſe dica.in l.j.in prin.videt intelligere hoc ſm primam expoſi
tionem ſcz facta eſſe dicẽtur,id eſt facta ſunt in veritate. Tu po
b tes dicere[b] q iſta verba,iudicium dabo,poſſunt intelligi,id eſt
actionẽ dabo,⁊ tũc procedit prima expoſitio. Non enim datur
actio,niſi rere dolus ſit cõmiſſus. Poteſt etiam intelligi,iudi
cium dabo,id eſt,cognitionẽ.⁊ tũc procedit ſecũda expoſitio q
eo ipſo q dicitur,dolũ eſſe cõmiſſum,procedit iudiciuz ⁊ inſtan
tia.l.cum putarem.ſ.fami.erciſ.⁊ hoc eſt q gl.dicit,iudicium da
bo,id eſt actionem,ſed non cum effectu.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Itẽ dr.Ex glo.no.q non preſumit pro libellante,niſi
probet.⁊ gl.in d.l.j.in prin.Bar.in extra.ad reprimẽdũ.in ver
bo aſſerat.⁊ no.in c.nõ eſt,de cõſue.in vj.in l.ſi cui⁹.de app.reci.
⁊ in l.ij.C.q me.cau.⁊ in c.cũ ſuper.⁊ in c.poſt electionẽ.de cõce.
preb.⁊ in c.j.de his que fiũt a ma.parte cap. Poma. Uide Iaſ.
in l.admonẽdi.ver.põdera.⁊ vide text.in cap.quod ad conſulta

tionem. extra de re iudi. ⁊ ibi in apoſtillis Pan.

b POMA. ¶ Tu potes dicere. Vide Alex. in l. ſi prius. ↄ. de oper. no. nun.

1 ☞ Simulatio que fit ad iuſtam defenſionem alterius non eſt dolus.

a **§. Dolum.** [a] Illa eſt bona diffinitio, que conuertit cū ſuo diffinito, alias ſecus. h. d. ¶ No. ꝙ dixi in ſummario. ¶ Item no. gl. ſup verbo ſeruant, alias deſeruiāt, q̄ ponit plura exempla ⁊ bona in quib. aliud agit, ⁊ aliud ſimu-
1 lat ⁊ non eſt dolus. Et ſic no. † ſimulationem que fit ad defenſionem alterius iuſtam, non eſſe dolum.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Dolum. Quid ſit dolus, per Bal. in l. pignus. de pig. actio. ⁊ quod dixi in l. q̄d Nerua. ↄ. depoſiti. ⁊ q̄d ibi Bar.

1 ☞ Hoſtem decipere priuato licet non tamen duci belli.

2 Pacem faciens cum bannito, q poterat ex forma ſtatuti offendi ſi illum offendit, non tenetur de pace rupta.

a **§. Non fuit.** [a] Bonus eſt dolus, q committit aduer-
b ſus [b] hoſtes publicos. h. d. † No. licitū
1 eſſe decipere hoſtē, ꝙ intellige in priuato. Nā dux belli ſi facit
c pactū hoſti, dz illud ſeruare. l. conuentionum. ſ. de pac. Et iſtud
2 allego ad determinationem q̄onis vtrum ille, q fecit † pacem cū bannito, q poterat impune offendi, ſi eum offendit, puniatur de pace rupta. Et hic vr̄ caſus ꝙ non, nam eo ipſo ꝙ ſtatutum p-mittit eum impune offendi, eſt hoſtis. l. amiſſione. ↄ. de cap. dimi. ergo pōt ei licite ⁊ impune rumpere pacem, ⁊ eum offendere, vt
3 dixi in q̄ſt. illa q̄ incipit, Lucane ciuitatis, ⁊c. Item † allegaui [d]
d in queſtione vbi querebatur an Deus poſſit aliquem decipere. Dicebam ꝙ ſic, q² dolus interdum eſt bonus, ſed Deus poteſt omne bonum, ergo, ⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Non fuit. De bono dolo, ⁊ malo, vide ēt Barb. in c. j. de commoda.

b ALEX. ¶ Aduerſus. Vide Inſti. de acti. §. p̄terea. Et qn̄ hoſti ſit ſeruāda fides, vide Bar. in l. cōuētionū. ſ. de pac. Item adde his q̄ no. hic Bar. ⁊ Bal. in l. j. C. ſi a nō cōpe. iudi. ⁊ Bal. in l. accuſationis. ⁊ ibi ēt Sal. ꝙ me. cā. ⁊ ꝙ no. Bal. in l. paciſci. ſ. de pact. ⁊ l. iuriſgētium. §. ſi paciſcar. eo. tit. Et adde ꝙ Bal. in c. j. §. item ſacramenta. de pace iu. fir. dixit, ꝙ ſi iudex dat ſecuritatem bannito in perſona, ⁊ rebus vel in altero tantum, ⁊ iurat eā ſeruare, nunquid iſtud iuramentum aliquid operet? Et rn̄det ꝙ non, niſi faciat iure permittente, vt no. in auth. de manda. prin. §. ſꝫ neqꝫ. ꝙ not. Et ad §. ſed neqꝫ. vide Bart. ⁊ Imo. in l. is qui reus. de publi. iudi. ⁊ ad Bar. hic, adde Bal. hic, aliter loquētez in l. accuſationis. ꝙ met. cau. Cy. in l. preſenti. C. de his qui ad eccle. confu. dicit in caſu noſtro, ſemp fidē ſeruandā eſſe. l. cognitionez. de bo. auth. iu. poſ. ⁊ vide Bal. ⁊ Ang. ⁊ ꝙ not. Lud. in l. ij. §. ſi quis ſeruū. de acqui. poſ. ⁊ ad Bar. hic, adde Bal. no. in l. j. C. qn̄ lice. ſine iud. ſe vin. Q̄d hoſti ſint ſeruanda pacta, tꝫ Bal. in l. j. de dedititia li. tollen. an bannito vel hoſti pax ſit ſeruanda, vide Bal. in l. j. C. ſi a non compe. iud. Pet. de Anch. in c. canonum ſtatuta. in ver. ſꝫ quero vtrum per ius extra de conſtitutionib. refert diſputationem Bar. ⁊ eam ſequit, ⁊ limitat per Bal. in l. reos. C. de act. ⁊ plene per Iac. de Bel. diſputantem, in l. ij. C. vt intra cer. temp. in ij. q. prin. que incipit. q. diſputata, Sēpronius ⁊ Titius inimici.

c POMA. ¶ Non licitum. Vide de hoc remiſſiue ad plenū Alex. l. quid ergo. §. ſi quis. ↄ. de leg. j.

d POMA. ¶ Itē allegaui. Vide Iaſ. in l. j. in prin. ↄ. de pact. vide etiam de iſta q. arg. c. vtilem. xxij. q. ij. quem refert ⁊ ſequitur Bemi. c. ſi in quemcunqꝫ. ij. q. j. ⁊ Feli. c. afferte. in j. no. de preſum.

1 ☞ Actionis appellatione, continetur exceptio.
2 Actio de dolo, concurrit cuꝫ alia actione generali non ſpeciali.
3 Actio de dolo concurrit cum interdicto vnde vi.

1 **§. Ait pretor.** † No. ꝙ appellatione actionis continet exceptio. ¶ Ad ꝙ opp. de l. j. ↄ. de exce. dicā in l. ⁊ elegāter, in prin. ↄ. eo. ¶ Opp. C. eo. l. j. ↄ. man. l. ſi mandato. §. Paul. rn̄dit. Expone ibi de dolo, id eſt mandati nomine doli. ¶ Iteꝫ opp. de l. certi condictio in prin. ↄ. ſi cer. pet.
2 Sol. iſta eſt generalis. † Vnde actio de dolo, q̄ non concurrit cū aliqua alia ſpeciali, ſꝫ cū aliqua generali, ⁊ ſic maiori vel minori, bene concurrit, vt in ↄ͞trio. ¶ Item opp. de l. ſi cum exceptione. §. eū qui. ſ. tit. j. Sol. Metus hꝫ ſe vt ſpecies, quo ad dolum, ⁊
3 ideo illa minor. ⁊ ſic concurrit cū iſta, vt dixi. ¶ † Quero, vtruꝫ iſta actio cōcurrat cū interdicto vnde vi? Gl. hic ꝙ nō. l. ij. C. eo. vr̄ dicere ꝙ ſic. Pro qua facit ꝙ omnis vis p̄ſupponit dolum. Et ſic vr̄ ꝙ interdictum habeat ſe vt ſpecies quo ad dolum, vnde poſſit concurrere, ſicut actio ꝙ met. cau. Item querit vtrum exceptio doli tollat actionem de dolo? gl. ꝙ non. Pet. dicit contrarium ꝙ dic, vt no. in l. ij. C. eo. in j. q. p Dy. dicam in l. ſi. ↄ. eod. vbi videtur caſus.

§. Idem ⁊ Pomponius. Oppon. de pen. ↄ. e. S… vt in glo. ⁊ bene.

1 ☞ Actionis appellatione, venit exceptio facti, vel intentio…
2 Titulus ex quibus cauſis maiores, habet tres clauſulas.
3 Clauſula generalis, ſi qua mihi iuſta cauſa, non habet locu… his in quibus ſpecialiter eſt prouiſum.
4 Doli primi, ⁊ ſecundi cauſa contra cōmittentem, an agitur…

§. Idem Pomponius refert. … tutus ipſo iure, vel p in integ. reſt. non competit hec actio. … ad excludēdā hanc actionē ſufficit aliā ſemel cōpetiiſſe niſi …
1 admittenda qs dolū paſſus fuerit. h. d. ¶ † No. ꝙ appellat… actionis continet exceptio facti, vel intentionis, ⁊ in integ. r… no. ꝙ iſta verba, ſi alia actio nō erit, referunt ad initiū, ꝙ mu… no. ¶ Oppo. ad ver. ſꝫ ⁊ ſi alia actio. innuit ꝙ ſi quis paſſus e… dolū malū in amittenda actione, competit de dolo actio contra… l. ait pretor. §. ſi. ↄ. ex quib. cau. ma. vbi conceditur reſtitutio … p dolum aduerſarij reꝫ amiſit, ergo de dolo ceſſat. Sol. ⁊ no. …
2 † q² declarat multū illū tit. ↄ. ex q̄b. cau. ma. ⁊ hꝫ tres clauſulas. prima, ſuccurrit preſenti ↄ͞ abſentem. Scd̄a, abſenti ↄ͞ preſentem in eo ꝙ leſus eſſet in curſu temporis. Tertia q̄ ⁊ generalis eſt, ſcꝫ ſi qua iuſta cauſa mihi videbit, ⁊c. Aut ergo interuenit hic dolus, vt actio tempore perderet, ⁊ non hꝫ de dolo actione… q² poſſet petere reſtitutionē in integ. vt l. ↄ͞ria. Et ꝙ hic dic… niſi in hoc quoqꝫ, ⁊c. expone, q² tunc ei non imputat, ſꝫ reſtitu… non aūt dat actio de dolo. Si vero fuit paſſus dolum, vt per… ret actionem aliter q̄ꝫ tempore, tunc hꝫ actioneꝫ de dolo, vt … Et ratio, q² edictum ex quib. cau. ma. in duobus primis caſibus
3 locū nō hꝫ, in tertia clauſula † generali non hꝫ locum in his, … bus ſpecialiter eſt prouiſum, ſꝫ ſpecialiter eſt prouiſum ↄ͞ eū…
4 cōmittit dolum, ergo, ⁊c. ¶ † Item queritur vtrum aget ↄ͞ … qui cōmiſit dolum pro primo ⁊ ſcd̄o dolo? dic ꝙ ſic, vt latius … tatur in l. Atteius. ↄ. de aqua plu. arcen.

1 ☞ Actio de dolo an habeat locum, ſi dolus cōmittit in ipſa acceptilatione, ſed non in non implendo promiſſa.

§. Si quis cum. Si actio que primo cōpetebat … cto partis eſt ſublata, actio do… lo non competit. h. d. Opp. eo. modo, ⁊ vr̄ ꝙ actio de dolo n… petat, cum poſſit in integrum reſtitui. l. ait pretor. in ſi. extra … q̄b. cau. ma. ſol. ibi fuit amiſſa tēpore, hic p acceptilationē, ad … fuit dolo inductus, quare aūt de dolo non habeat locum, d…
1 ſ. dixi. ¶ † Querit glo. q̄d ſi dolus cōmittat in ipſa acceptilatione, ſꝫ non in non implendo promiſſa, an habeat locuꝫ actio de dolo. Iſtam q̄onem diſputauit ſubtilius in l. actione. C. de trā… ibi eſt tex. Breuiter dic qn̄ facio acceptilationē vt aliquid … reſultat quidam ↄ͞ctus inominatus, ⁊ ideo videnduꝫ eſt qu… ctus eſt. Et p̄t dici ꝙ ſit do vt des, qm̄ remittere eſt dare, … competet ob cām condictio, vt ſe reponat in priſtinaꝫ obligationem. l. ſi quis accepto. ↄ. de condi. ob cau. Poteſt etiam eſſe … vt des, ⁊ tunc ſi ex tali facto aliquid adeſt tibi, eſſet ideꝫ q… vt des. Sꝫ ſi remitterem tibi debitum non liquidum, vnde … certum vtrum tibi aliquid adſit, vel non, forte poſſet compe… actio de dolo, ſicut in facio vt des, vt d. l. actione. Dixi in l… ralis. §. q̄d ſi faciam. ↄ. de preſcript. verbis.

§. Non ſolum. Si paliam actionem ↄ͞ aliū i… competentem pōt eſſe conſult… ſat actio de dolo. h. d. Alias ſic. Actio competēs aduerſus … impedit actionem de dolo aduerſus alium, ſi tamen ille eſt … uendo. h. d. Oppo. glo. q̄d iſte eſt minor. l. ideoqꝫ. ↄ. eo. ergo … teſt petere reſtitutionem in integr. Sol. vt in glo.

LEX SEPTIMA.

1 ☞ Actionis appellatione continetur omne remedium, quo ali… cui poteſt eſſe conſultum.
2 Dolū ſi plures cōmittūt, an quilibet teneat de dolo, ⁊ quomodo…
3 Dolus tertij nocet, qn̄ ex aliqua cauſa ille tertius reputat… idem quod contrahentes.
4 Dolus ſi dat cauſam ↄ͞ctui bonefidei, ↄ͞ctus eſt nullus, ſi ↄ͞ctus ſtricti iuris, valet, ſed agitur actione de dolo.
5 Diſtractus iudicat ſecundū naturā ↄ͞ctus, a quo receditur.
6 Metus dans cauſam ↄ͞ctui, non facit ↄ͞ctum non valere, ſicut … lus, ⁊ quare.
7 Contractus qn̄ eſt nullus ipſo iure, qua actione reſcindat, q… tenus de facto proceſſit.
8 Actio de dolo datur tantum in tribus caſibus, qn̄ dolus cō… mitt…

mitur circa contractum.
Dolo commiſſo extra contractum, an detur actio de dolo.
9 Dolo commiſſo extra contractum, an detur actio de dolo.
10 Manumiſſio facta de ſeruo per emptorem quãdo valeat, ſi do
lus emptoris dedit cauſam contractui.
11 Dominium transfertur ex inutili contractu.

a # Eleganter. alias et elegãter.

Dolus tertiĩ contractuz non vitiat: ſed dolus [b] con-
b trahentium, ſi dedit cauſam contractui bone fidei, il
lum reddit ipſo iure nullũ: ſecus ſi incidit in ꝯtractũ. h.d. Pri-
mo ponit dictũ Pomponij. Secũdo ponit dictum Iuliani, qđ
videt illi contradicere. Tertio ſoluit iſtã cõtrarietatẽ. Quar-
to ex pdictis ponit duas cõcluſiones. Secũda ibi, nec videtur.
Tertia ibi, hoc enim. Quarta ibi, ſ3 que. ¶ Examinabimus p
partes. Ex primo dicto not. † ꝙ appellatione actionis cõtinet
omne remedium, quo alicui poteſt eſſe cõſultum, et ſic ponit lar-
giſſime, et generaliſſime. ¶ Secũdo no. de dolo inciдẽti et dante
cãm cõtractui. ¶ Ultimo no. qñ dolus tertij dat cauſam cõtra
ctui. Gl. tãgit, et in recitatione gl. dicemus. ¶ Uenio ad oppo.
et oppo. ꝙ male dt Iuriconſultus hic, ꝙ Pomponius excepit,
imo fuit pretor in ſuo edicto. ideo dicit gl. excepit Pomponi⁹,
id eſt, excepta expoſuit. Uel dic, excepit, id eſt accepit. q.d. vba
edicti ſic intellexit. ¶ Secũdo oppo. ꝙ verbũ, actiõis, accipiat
ſtricte, ita ꝙ exceptionẽ nõ comprehẽdat, vt ſ. ti. j. l. extat, con-
iuncto eo qđ habuiſtis in l. ſ3 et partus. §. fi. ſ. tit. j. vbi licet edi
cto diui Marci quis perdat actionem, nõ perdit exceptionem.
Facit j. de actio. et obli. l. actiõis vbo. Sol. Intelligo ꝙ hic ver-
bum actionis, pferebatur in fauorem rei ad excludendã actio-
nem famoſam, ſeu odioſam: et ideo accipitur largiſſime. In con-
traria pferebat in materia odioſa, et ideo fit interpretatio ſtri
cta ad eundẽ finẽ, vt actio odioſa, et penalis edicto diui Mar-
ci excludatur. Unde hec interpretatio d3 fieri large et ſtricte,
put cauſa, de qua agitur, eſt fauorabilis, vel odioſa. ¶ Uenio
ad ſcđam partẽ, et videtur ꝙ Iulianus non bene dixit, qꝛ contra
ſeruum manumiſſum non datur reſtitutio. C. ſi aduer. li. l. j. et ij.
Solu. non dat reſtitutio, vt reuocet in ſeruitutẽ, ſed vt damnũ
emẽdet, bene dat actio, ita loquit hic. ¶ Cõtra hoc opp. ex do-
lo cõmiſſo in ſeruitute non tenet liber factus. l. at qui natura. §.
Sceuola. ſ. de neg geſt. et C. de ſer. ex ſuo fac. l. j. Sol. ibi dolus
fuit cõmiſſus a ſeruo cõtrahente, hic fuit cõmiſſus a ſeruo non
contrahẽte, licet fuerit dolus cõmiſſus in contractu, nõ tñ ipſe
cõtrahebat, ſ3 tertius: tenet ergo ex hoc dolo, ſicut in ſimplici
delicto i ſeruitute cõmiſſo. ¶ Cõtra hoc opp. qꝛ etiã ex delicto
cõmiſſo in dominum nõ tenetur factus liber. l. j. C. de nox. et l. vl
ti. C. an ſer. ex ſuo fac. Solu. duob⁹ modis fuit hic dolus cõmiſ
ſus, vt libertatẽ ꝯſequatur, ibi loqitur in alio ſimplici delicto.
Et hec ſol. eſt ſatis bona. Uel hic fuit dolus collatus in temp⁹
libertatis, et iſta poteſt eſſe bona. Uenio ad tertiaz partẽ, et tũc
intro gl. magnã. In iſta tertia parte ponuntur tria dicta. Pri
mum, quod dictum Iuliani h3 locũ, quando emptor omnino ca
reret dolo: et loquitur de dolo, qui incidit in cõtractum: et ſic cõ
tractus nõ eſt nullus, et dolus tertij non nocet emptori. Scđm,
qđ dictũ Iuliani h3 locum quãdo dolus dedit cauſam cõtra-
ctui, et ſic contractus eſt ipſo iure nullus, et in hoc ſecundo ſunt
opi. et lec. diuerſe, cuius timore eſt facta glo. magna. Tertiũ di-
c ctum [c] eſt, quod contra manumiſſum non datur reſtitutio ratio
ne etatis: et in hoc ſunt etiam alique veritates, vt in ſeq. glo. ſu-
per verbo, in integrũ reſtitutione. ¶ Ad ſcđm ergo dictuz oppo.
et videtur quod dolus ſerui, qui dat cauſam cõtractui, non facit
cõtractum ipſo iure nullum, qꝛ dolus tertij alteri nocere nõ de
bet. l. ſi pcurator. j. de dol. excep. et l. iniqſſimũ. j. đ iur. et fac. ign.
et l. ſumma §. emptor. j. de pec. Hui⁹ timore ſunt i iſto reſponſo,
vbi dt aut nullã ẽe vẽditionẽ, etc. tres lec. in gl. Prima, ꝙ loqua
tur de dolo cõmiſſo per ſeruũ. Ad contrariũ reſpondet gl. do
lus tertij nõ debet nocere verum eſt tertij penitus extranei: ſ3
hic ille terti⁹ erat ipſa res, ſup qua fiebat cõtractus, et ſic venie
bat in ꝯtractu. vnde merito vitiat: arg. ſ. quod met. cau. l. metũ.
§. cũ autẽ. Uide, gl. hec nõ eſt vera, per leges allegatas in cõtra
riũ. Non obſt. l. metũ. §. cum autẽ. qꝛ ibi loquitur in actione qđ
met. cã, q̃ eſt ſcripta in rem: ideo dolus vnius nocet omnib⁹, ad
quos cõmodũ puenit ex metu: ſed actio de dolo perſonalis eſt,
ideo pſonã cõmittentẽ non egredit. Ideo alij legũt ſecũdo mo-
do, et dicũt ꝙ hic dol⁹ fuit cõmiſſus a ſeruo, et emptor participa
uit dolũ: et intelligũt iſti ſic, et ꝙ dictũ Iuliani habuit locũ, quã
do emptor omnino caruit dolo incidenti. Nã ſi dolum incidẽtẽ
cõmiſſet, teneret actiõe ex empto. Si vero dolus dediſſet cau
ſam ꝯtractui, et iſtũ dolũ participaſſe: emptor cõtractus eſſet
ipſo iure nullus, et ſimiliter dñs nõ tenet, ſ3 ſeru⁹. Habetis mo
do caſum in iſto verſic. ſcđm iſtã lect. ¶ Opp. ad hoc in gl. quã
do duo cõmittunt doluz, [d] quilibet tenetur de dolo, vt j. e. no. l.
ſi plures. Si igitur hic ſeru⁹, et emptor participauerunt dolũ,
nõ debet excuſari ſeruus ab actione de dolo. Sol. Gl. circa hoc
2 loquit aliquãtulũ obſcure, ideo dicas breuiter. † Quãdo plu-
res committunt dolũ principaliter, quia ad quemlibet eorum
negotium pncipaliter et pariter ſpectat, et tunc quilibet de dolo
tenet. d. l. ſi plures. j. eod. et ſ. ne quis eum qui in ius voc. l. pe. §.
hoc iudicium. Quandoque negotium ſpectat ad vnũ principa
liter, ad alium non, tunc ſi quidẽ vnus commiſit dolum, et alius
culpã, conuenitur prius ille, qui culpam cõmiſit. j. loc. l. cu3 plu
res. §. veſtimẽta. Aut ambo cõmiſerãt dolu3: et tũc ſi quidẽ fuit
dolus dans cãm contractui, prius cõuenitur ille, ad quem pci-
paliter negotiũ ſpectat, vt hic in ſubſidium deuenitur ad eũ, ad
quẽ ſpectat incidenter, vt ad ſeruum manumiſſum: argu. j. ea. l.
§. ſi quadrupes. et §. ſi dolo. Aut fuit dolus incidẽs in ꝯtractũ,
et tũc qꝛ iſte purgatur per actionẽ deſcendentẽ ex eo cõtractu,
impedit oriri actionẽ de dolo, ideo ille ad quem negotiũ princi
paliter nõ ſpectat, non poterit ꝯueniri, nec ex ꝯctu, qꝛ non con-
traxit, nec de dolo, quia alia actio cõpetit, niſi forte in ſubſidiũ,
ſ. l. proxima. et j. ea. l. §. ſi quadrupes. tene menti. Iſta lec. videt
in ſe vera, tamen qꝛ cõtinet diuinationez ex eo quod dicit, quod
vterque participauit dolũ. Alij legũt iſtum ver. tertio modo,
quod ille ver. aut nullã, loquatur quãdo dolus dãs cauſam cõ-
tractui fuit cõmiſſus ab emptore tantũ: quo caſu dolus ipſius
emptoris reddit cõtractu3 nullum ipſo iure, et ſic ceſſat contra
riũ primo factũ: quia dolus alterius ſibi non nocet, ſed dolus
ſuus pprius. Et ſic fatetur quod dolus alterius, alteri non po
3 teſt nocere. ¶ Ad hoc opp. j. eo. l. ſ3 et ex dolo. Solu. † Dol⁹ al
terius non nocet, niſi ex aliqua cauſa ille tertius reputetur idẽ
quod ꝯtrahentes, vt in tutore, et curatore, et in negotiorũ geſto
re, cuius factũ ratum habemus, et in eo, cui heredes ſumus, vt
e in gl. ¶ Secũdo oppo. [e] ſi dolus dedit cãm cõtractui, contra-
f ctus eſt nullus ipſo iure [f], vt hic dicit in text. ergo nõ eſt neceſſa
ria actio de dolo. ſ. l. j. §. idem Pomponius, dicit gl. quod hoc
eſt verũ, niſi ſit peruentum ad traditionẽ: tunc enim agitur a-
ctiõe de dolo ad reſcindendũ quatenus de facto pceſſit. Et hoc
eſt quod dicebat Bulg. in quadã ſua gl. preceſſit vẽditio, vt in-
firma ſequeretur traditio, vt infirmanda per actionẽ de dolo, et
* in hoc reſident gl. noſtri. Glo. C. de reſcin. vend. l. ſi dolo. * videt
dicere ꝙ ad reſcindendũ contractũ agitur actione ex cõtractu,
nõ de dolo: qđ an ſit verũ, dicã j. ¶ Opp. vlterius, et procedo in
gl. ſi ꝯtractus erat nullus, ergo traditio facta fuit indebite, er-
go habebit locũ condictio indebiti, et ſic non habet locum actio
de dolo. Dicit gl. fateor, quod actio de dolo concurrit cũ condi
ctione indebiti, que generalis eſt, ſimile in l. ſi legatarius. j. eod.
Iſta eſt bona. Uel dic ꝙ hic non cõpetebat condictio indebiti,
qꝛ erat tutus exceptione doli, q̃ eſt facti vel intentionis: ſed illa
cõdictio indebiti non impedit, vt no. in l. qui ſe debere. j. de con-
g di. cauſa dat. et ſic tene pcedentẽ. ¶ Opp. C. de reſcin. vend. [g] l. ſi
* dolo. C. de tranſact. l. tranſactiõe. Sol. dicit glo. contractus eſt
ipſo iure nullus, ſi hoc vult deceptus. Secus ſi vult ſtare cõtra
ctui, vt in cõtrarijs. Ita dicitur hic in gl. magna, et in pceden-
ti gl. parua. et bene, ſecundũ omnes. Caſus eſt in l. Iulianus. §. ſi
* quis colludẽte. de actio. empti. Opp. C. de inu. ſtip. l. dolo. * Di
4 cit gl. † ꝙ quando dolus dat cauſam contractui bone fidei, con-
* tractus eſt ipſo iure nullus, vt hic: * Sed quando dat cãm con
tractui ſtricti iuris, valet ſemper: ſed agitur actione de dolo, vt
in contrario. Ita tenet gl. vbique. Pet. cõtra hoc, et Cy. refert.
C. de reſcin. ven. l. ij in pe. q. et in d. l. dolo. C. de inuti. ſtip. et pbat
ſic. In metu ineſt dolus, vt ſ. tit. j. l. ſi cũ exceptione. §. eum qui.
Sed venditio facta metu valet. l. metum. §. volenti. et l. ij. ſ. ꝙ me
tus cã. ergo, etc. Preterea, quando contractus habet ſua eſſen
tialia, licet dolus vel aliud delictũ dederit illi cauſam, contra-
tus valet ipſo iure, l3 non in effectu, vt l. iuris gentium. §. ſi ob
maleficiũ. ſ. de pac. j. de verb. obli. l. ſi plagũ. et j. de cond. ob tur.
cauſam, p totũ. Non ob. iſta lex, que dt venditionẽ nullã eſſe qꝛ
intelligo nullã, ſc3 in effectu. Non obſt. l. iij. §. fi. j. p ſocio. vbi ex
preſſe dicit ſocietatẽ ẽe nullã ipſo iure. j. tit. j. l. in cãe. qꝛ expone
ipſo iure, ſc3, ſi opponat ab homine ſicut dicimus in cõpẽſatio-
ne. Inſt. đ acti. § in bone fidei. circa fi. Et ſic dico qđ agit actiõe
ex eo ꝯctu ad reſcindẽdũ. Ita refert Cy. i d. l. dolo. et l. ij. de re-
ſcin. vend. et Pe. hic, Iac. Bu. nõ examinauit iſtã opin. Pet. ſed
tenebat gl. noſtrã ſimpliciter. Mihi videt, qđ gl. noſtra dicat pu
ram veritatem. Primo p hãc l. et l. in cauſe. in pñc. j. ti. j. et d. l. iij.
p ſoc. vbi eſt tex. Probo per rationes inconuincibiles, quando
dolus purgat per actionẽ deſcendentẽ ex cõtratu, illa actio da
tur ꝯ heredes. l. ſi hominẽ §. datur. j. depo. et l. ex depoſiti. et l. ex
cõtractib. de acti. et obli. Sed quãdo dolus dat cãm bone fidei
contractui, actio nõ datur contra heredes. vt Inſti. de perpe. et
temp. act. §. aliquãdo. Ergo concludit, quod dolus non purgat
5 per actionẽ ex cõtractu. Preterea † diſtractus iudicatur ſecũ-

dum naturã cõtractus, a quo recedit, no. in l. de tutela. C. de in
integ. reſti. ⁊ eſt caſus in l. ab emptione. ff. de pact. Sed qñ dol⁹
dat cauſam diſtractui, vel liberatiõi ſuper cõtractu bone fidei,
impedit liberationẽ totaliter: ſecus in cõtractu ſtricti iuris. ĩ.
pxi. §. ergo eodẽ modo impediet contractũ valere ipſo iure: et
ſic eſt caſus pro nobis ĩ. proxi. §. Vel aliter forma argumentũ,
ſi dolus dat cauſam liberationi in ꝯtractib. bone fidei impedit
liberatio. ĩ. proxi. §. Si ergo impedit liberatio q̃ eſt fauorabi-
lis, multo magis impedit obligatio. l. Arrian⁹. de act. ⁊ oblig.
Preterea, ꝙ hoc ſit verũ, apparebit ex ſolutione contrariorũ.
6 Ad aliud † qd̕ dr̃ de metu, q dat cauſam cõtractui, rñ. gl. C. de re
ſcind. vend. l. j. ⁊ d. l. dolo C. de inu. ſtip. qz aliud eſt in metu, alid̕
in dolo ſimplici. Rationẽ aſſignant doc. declarãdo gl. qz metus
nõ excludit conſenſum. l. ſi mulier. §. pe. ſ. ti. j. ſed dolus cadit in
ignorantẽ, ideo impedit cõſenſum. l. ſi per errorẽ. ff. de iuriſdi.
om. iud. Iſta ratio nõ placet mihi: qz ſi cõtractus eſſet null⁹ p-
pter defectũ cõſenſus eadẽ ratione diceremus nullũ contractũ
ſtricti iuris, qz ꝯſenſus deficit. l. inter ſtipulantem. §. j. ĩ. de vbo.
obli. Preterea nõ eſt verum, ꝙ dolus impediat conſenſuz circa
contractũ, nec erratur in contractu, ſed erratur in cauſa, ppter
quã quis impeditur, ſeu inducitur ad contrahendum. ĩ. eo. l. ſi
quis affirmauerit. ita in metu: in contractu cõſentitur, ſed cau-
ſa cõſenſus fuit metus, vt hic cauſa conſenſus fuit dolus. Di-
cẽdum eſt ergo aliter, ille, qui conſentit propter metũ, nõ errat
in cã conſenſus, imo ſcit eã, ⁊ pure conſentit, propter metũ ta-
men, ideo valet cõtractus. Fallit in dote, vt l. ſi mulier. §. ſi dos.
ſ. tit. j. Ille vero qui cõſenſerit propter dolũ, errat in cauſa con
ſenſus, vnde cõſentit ſub quadam conditione, ſi verum eſt illud,
propter qd̕ inducitur ad contrahendum, quod cum verũ nõ ſit,
facit deficere conſenſum, merito contractus eſt ipſo iure null⁹:
⁊ hoc in bone fidei in quib⁹ cõtractib⁹ habet ratio de eo, quod
eſt equũ lz in cõtractu nõ venerit, vt Inſt. de actio. §. actionuz.
Aut in cõtractibus ſtricti iuris, lz qs inducatur per dolũ, ve-
rũ eſt, ꝙ iſte cõſentit: ſed iſte conſenſus licet fiat per cauſam, in
qua errauit, illa cauſa eſt extra ꝯtractum: ⁊ ideo in iſtis contra
ctibus, q ſtricte conſiderant, non attendit illa cauſa de iuris ri-
gore, ideo pretor ſuccurrit p actionem de dolo, vel p doli exce-
ptionẽ. l. dolo. C. de inuti. ſtip. Nõ obſt. qd̕ dicit, quãdo ꝯtract⁹
hz ſua eſſentialia, qz dico ꝙ in contractibus bone fidei non ha-
bet ſua eſſentialia, qz ille cõſenſus eſt conditionalis, ⁊ ꝯditio de
ficit: ſed in contractibus ſtricti iuris hz ſua eſſentialia, qz talis
conditio de ſtricto iure non attenditur. Fateor tamen vnuz, qd̕
Pet. dixit, ꝙ contractus bone fidei, cui dolus dedit cauſaz, eſt
ipſo iure nullus, ſi opponat ab homine ⁊ hoc eſt quod glo. tua
dicit, ꝙ ita demũ nullus eſt, ſi deceptus hoc vult, ꝙ ſit nullus.
Sz in hoc Pet. errauit: qz ſecundũ gl. ⁊ opi. quã teneo, eo ipſo
ꝙ declarat ſe nolle ꝯtrũ valere, in iudicio, vel extra, contractus
eſt nullus ipſo iure, nec datur actio ad reſcindendũ, cuz ab ipſa
lege reſcindat. l. que ſub conditione. in fi. ĩ. de condi. inſtitu. Sed
Petr. dicebat, ꝙ datur actio ad reſcindendum contractũ, quod
7 falſum eſt. ¶ † Quero ergo, ⁊ reuoco in dubiũ, qñ contractus
h eſt ipſo iure nullus, qua actiõe reſcindatur quatenus de facto
pceſſit? ¶ Quandoqz cõtractus eſt ipſo iure nullus ex conuẽ
tiõe partiũ, tunc agit actione ex eo cõtractu ad reſcindendum,
quatenus de facto pceſſit, vt ĩ. de contrahen. empt. l. ſz Celſus.
§. ſi fundus. ⁊ l. ex empto. §. is qui de acti. emp. Si vero cõtra-
ctus eſt nullus ipſo iure, ex legis diſpoſitione, tunc ſi ego vellẽ
petere pnuntiari nullũ, puto ꝙ hoc poſſet fieri per officium iu
dicis. De hoc eſt gloſ. in l. j. ſ. de fer. Et ita poteſt loqui gl. in l. ſi
dolo. C. de reſcin. vend. ⁊ quod dixi plen⁹ in l. que ſub cõditio-
ne. in fin. de condi. inſtit. Sed ſi volo petere reſcindi quaten⁹ de
facto pceſſit, nunquam competit actio ex eo contractu. l. vendi
ti. la ij. C. de actio. emp. ſed cõpeteret actio de dolo, vel cõdictio
indebiti, vt hic. Eodẽ modo poſſemus dicere, ſi proceſſum eſſet
ad promiſſionẽ per ſtipulationem vel acceptilationem, ꝙ illa
promiſſio vel acceptilatio reſcindatur: vt illd̕, quod operatur
traditio in iſtis corporalib⁹, operetur promiſſio vel acceptila-
tio in iſtis iuribus incorporalibus, vt no. in l. de tutela. C. de in
integ. reſtit. vel ceſſio, vt no. in l. vlti. C. quãdo fiſ. vel priua. ⁊ l. ad
8 euz. ĩ. de don. ¶ Procedo vlterius, habes ergo ex pdictis † ꝙ
quãdo dolus cõmittit in cõtractu ſtricti iuris, ſemper purgat
per actionẽ de dolo, vel per doli exceptionẽ. l. dolo. C. de inuti. ſti
pul. ⁊ l. ſi quis cũ aliter. ĩ. de verb. oblig. Si vero cõmittitur in
cõtractib⁹ bone fidei, aut dolus eſt incidens, aut dolus dat cau
ſam cõtractui: ⁊ hoc ſecũdo caſu competit actio de dolo. Item
eſt tertius caſus, ſcilicet in contractu facio vt des, quãdo ex fa
cto nihil adeſt parti, vt l. naturalis. §. qd̕ ſi faciã. ĩ. de pſcript.
verb. Et ſic ſunt tres caſus tantum, in quibus dat actio de do
9 lo, quãdo dolus cõmittitur circa cõtractũ. ¶ Quero, † quãdo
dolus cõmittitur extra cõtractum, vtruz competat actio de do

lo. Gloſſ. dicit, aut cadit in ſpeciale nomen maleficij, ⁊ non cõp
tit de dolo, alias ſic. Vide gl. hic que dicit, ꝙ quãdo cadit in ſpe
ciale nomen maleficij, non habet actionẽ de dolo. Eſt verum, ſi
hoc maleficio eſt prodita actio ciuilis ſpecialis: ſecus ſi nõ eſt
prodita actio ciuilis, ſed ſolũ actio criminalis, vt l. ſi legatar
ĩ. eo. facit ĩ. de fal. l. qui nomine. Item hoc eſt verũ, niſi illa ac
ciuilis eſſet prodita ex eadẽ equitate, qua actio de dolo, vel e
ſpecialior. l. ſi cum exceptione. §. eum qui. ſ. ti. j. Sumus exp
ti de iſta gl. magna, veniã ad aliam glo. Oppo. dicitur in te
dicto, ꝙ aduerſus manumiſſum nõ habent locum reſtitutio
tra infra de mino. l. ſi ex cauſa. §. fin. ⁊ l. ſeq. Sol. Verũ eſt
re tantum. niſi ex cauſa cõcedatur a principe. Item opp. ꝙ
minor reſtituatur contra emptorem: ideo, qz minor eſt dece
in eo, quod vendidit. l. ſi res. §. j. ĩ. de iure dot. ergo nõ debet
ri actio de dolo, ſ. eo. l. j. §. idem Pomponius. Sol. huius
re gl. reſtringit hanc l. ꝙ emptor erat pater, vel patronus, c
tra quẽ nõ poterat reſtitutio poſtulari. Iſta eſt diuinatio. Al
dicunt, ꝙ hic emptor nõ erat ſoluendo, vt ſ. l. prop. Vel ꝙ
hic emptor manumiſerat ſeruum, vt dicitur in tex. ⁊ ideo
terat conueniri aliquo remedio, ĩ. de cõdi. inde. l. in ſumma. §.
10 ¶ Queritur † circa iſtã partẽ, quãdo dolus emptoris de
cauſam contractui, vtruz valeat manumiſſio facta ab empt
In glo. ſunt due opin. quidam dicunt ꝙ non, per l. ij. qui a
procla non licet. Secunda opin. innuit contrarium, ⁊ iſta e
ra. Pro cuius declaratiõe aduerte, Quãdoqz quis emit ſe
per vim, ⁊ tunc venditor habet vtile dominiuz. l. metum. §.
ti. ſ. tit. j. ideo emptor manumittere nõ poteſt. Ita loquitur
l. ij. Quandoqz quis emit per dolum, tunc in emptorem tranſf
tur dominium perfecte, nec poteſt conueniri rei vendicati
ſed actione perſonali de dolo, ideo tũc valet manumiſſio, vt
11 ⁊ d. l. in ſumma. §. pen. de cond. inde. ¶ Iuxta l. iſtam † queri
an ex inutili contractu transfertur dominium? ⁊ videtur ꝙ
l. nunquam nuda. ĩ. de acqui. rerum domi. In contrarium vi
tur caſus hic, qz ſi contractus eſt nullus, qz dolus dedit ei ca
ſam, re tradita agitur de dolo. Si enim competeret rei vendi
tio dominio non traſlato, non haberet locum actio de dolo. E
in hoc reſidet glo. noſtra: ⁊ ſic tenet, ꝙ ex inutili cõtractu trãſ-
fertur dominiuz. Quod eſt veruz, ſicut ex qualibet cauſa puta
tiua, vt ĩ. de condi. inde. per totum. Hoc tangitur per gloſſ. in l.
non dubium. C. de legi. ⁊ de fide inſtru. l. contractus. Examina
plene in l. j. §. vir vxori. ĩ. de acquir. poſſ.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Eleganter. Ad intellectum huius l. vide Bal. in l.
ne ex deli. defun. vbi dicit, ꝙ principiũ huius legis habet lo
qñ dolus oritur in ipſo contractu, ſed qñ oritur ſeorſum p
contractum in executione contractus, habet locum hec l. §.
b P. PAV. P. ¶ Sed dolus. Vide Anto. Nicellum in tra
concordiarum gl. in concor. xiij. vbi facit xviij. limitationes.
c ALEX. ¶ Tertiũ dictũ. Et dũ dicit gl. ꝙ dolus proxenete
tiat contractum, allegat Bald. not. in l. multuz C. ſi quis al
vel ſibi. ⁊ ibi de officio proxenete, ⁊ hic adde l. ij. ĩ. de proxen
d ALEX. ¶ Committunt dolũ. Quando plures cõmittunt do
qualiter puniantur. vide not. Bar. ⁊ doct. in l. ſi procurato
de pcuratoribus.
e P. PAV. P. ¶ Secundo oppo. Vnde in iſta materia Iaſo
alios in §. actionũ. in glo. j. poſt prin. de actio. Inſt. ⁊ ibi p
de multis alijs diſpoſitionibus, an ppter dolũ reddãtur
ipſo iure, an autem iſta diſtinctio, que fit inter cõtractus
fidei, ⁊ ſtricti iuris habeat locũ de iure canonico? Bald.
ꝙ nõ, ſed in omni caſu vitiat cõtractus. Quid, ſi dolus dat c
ſam? Vide. Iaſ. dubitantem in l. cũ poſtea quam. C. de pact.
ALEX. ¶ Nullus ipſo iure. Adde que not. Bar. in materia
ſub ptextu. circa fi. C. de tranſac. quando cõtractus per do
initus, ſit nullus ipſo iure, vide Bal in l. non dubiuz. C. de le
⁊ adde quod no. Bar. in l. ſi id qd̕. de ver. obli. ⁊ ibi per doct.
de tamen, ꝙ dolus tutoris non reddit contractum nullum
emptor participet. l. ij. ⁊ ibi Bald. C. ſi aduer. ven. ⁊ vide
materia aliter loquentem Ioan. And. in c. cum dilect. de empt.
⁊ vend. ſed Abb. ibi tenet opi. Bar. quam limitat in ſpecialib⁹.
per not. in c. cum dilectus. quod me. cau. Itẽ limita in matrimo
nio, per gl. ĩ. de ri. nu. in l. a diuo. ⁊ Bar. ĩ. prox. Itẽ dolus dã
cauſam cõtractui ſtricti iuris reddit cõtractum ipſo iure nu
lum, fauore dotis. l. ſi cũ dotem. §. ſi mulier. ⁊ ibi Imo. ſolu ma
tri. Quid ſi dolus dat cauſam matrimonio? vide Bal. in l. cu
Archemidoram. C. vt in poſſ. leg. Et not. bene, ꝙ nunquam d
lus operatur, vel excuſat, niſi quãdo eſt qui caderet in prude
ſimuz, ſic requiritur ꝙ metus ſit talis, qui caderet in conſta
virum. Ita not. Innoc. in c. cum dilectus. qd̕ met. cau. ⁊ Bal
rubr. C. de reſcind. vend. An dolus dans cauſam teſtamẽto, re
ſcindat teſtamentũ? per Bal. in l. ſi frater. C. q teſta. fac. poſſ

* CLAV. ℭ Tene precedentem. Quid autē ſi minor fuit dolo inductus ad inſtituēdos extraneos, an venientes ab inteſtato habeant aliquod remedium: vide ſingulariter Bal. in l. ſi frater. verſi. ſed qui ſi. C. qui teſta. fac. poſ.

* CLAV. ℭ L. ſi dolo. Limita nō procedere, quando eſſet a iure remotus, q2 intereſſet nullius, etiamſi deceptus vellet valere, vide gl. in l. a diuo Pio. de ritu nupt. quam allegat Bal. in l. ea que. C. de donat. ante nup.

* CLAV. ℭ Nullus, vt hic. Unū ſingulare verbum ponit Aret. ad limitationē in l. ſi quis cū aliter. per illū tex. de verb. oblig.

8 ALEX. ℭ Opp. C. de reſcin. ven. Sz quid ſi eſt ꝯctus duplex, ſcilicet bone fidei, ⁊ ſtricti iuris, adinuicem, vt q2 contractui bone fidei adijcit̃ ſtipulatio, vide Bal. in d. l. dolo. C. de inutili ſtipul. Et no. ꝙ ſi deceptus vult ſtare contractui inito dolo, pōt. adde Bal. in l. j. C. plus va. qđ agi. ⁊ in l. dolū. C. de peri. ⁊ cōmod. rei ven. ⁊ ibi dr, ꝙ cogitur declarare. ⁊ adde gl. in l. a diuo. de ritu nupt. ⁊ q̃ dixi poſt Bar. in l. cū lex, de fideiuſ. Limita niſi in cōtractu deficeret cā ſubtilis, vt q2 erat cā ipoſſibilitatis, vt no. Bal. ꝑ illū tex. in l. ea, q̃. C. de don. ante nup. ⁊ ꝑ gl. in d. l. a diuo.

P. PAV. P. Uide Iaſ. in §. actionū. Inſti. de actio. ⁊ quando contractus eſt ipſo iure nullus propter dolū, poſſit deceptus ſtare contractui, ⁊ an tūc valebit, ⁊ ibi adducit quedā alia ſimilia. Et adde quod ille, in cuius fauorē contractus eſt nullus, poteſt ſtare contractui, ⁊ quando vellet ipſum obſeruare, ſi alia via vellet poſtea petere cōtractū reſcindi, illa ſibi nō cōpeteret, qñ eſſet ipſo iure nullus, q2 poterat dicere cōtractum eſſe ipſo iure nullum, ⁊ mero iure inualidum, ⁊ petere reſciſſionē alia via, vide ⁊ pōdera Com. conſi. clxxx. incipien. vr̃ prima fronte. prope. ſi. Itē vide qđ per iſtā reg. decidit Ant. de But. in cōſi. xxij. Item vide de materia Feli. in c. tuis. in prin. extra de teſti. ⁊ ꝙ ille, qui dolo fuit inductus, poteſt ſtare vt contractus valeat, vide in ſimili que habes ad Bar. in l. cū hi. §. eā tranſactionē. ſ. de tranſac. Item de minore, ⁊ eccleſia cōtrahente ſine ſolennitate requiſita, an ſi in eorum fauorem cōtractus celebratus tendat, valeat. Item ad iſtam reg. vide Iaſ. in l. iuris gentium. §. ſi pretor ait. ad fi. de pac. Item ꝙ teneatur declarare, an velit ſtare contractui, vel nō, vide Iaſo. in l. trāſactione. in fi. C. de tranſact. Itē ꝙ vbi in actis aliquid requiritur in fauorem alicuius nō attendatur, ſiue ille actus ſit ſibi vtilis, vel non, vide Iaſo. in l. non eo minus. C. de procu. in l. is cui bonis. de verb. oblig. ⁊ que habes in Bertachin. in verbo, ſtatutum. de ꝯtract. in illa materia ſtatuti prohibentis contrahere mulieres, vel ſe obligare ſine conſenſu propinquorum, vbi autem contractus alia ratione eſſet nullus, poſſet cōſenſu partiū approbari, vide Barba. cōſi. xxij. vol iiij. in ij. dubio. vbi ēt dr, ꝙ ille qui poteſt aliqđ vigore contractus, poteſt poſtea allegare contractū eſſe nullū.

b ALEX. ℭ Reſcindatur. Plene per eundez in l. ſi id quod aurū ſ. de verborum obligationibus.

1 ☞ Doli actio an competat, ſi dubitetur aliam competere.
2 Contractus bone fidei, ⁊ ſtricti iuris quomodo differunt.
3 Obligationē que impediūt oriri, ea impediunt eius ſolutionē.
4 Libellus qualiter formetur in hac actione.
5 Deterioratam recipere rem quando quis cogatur.

a **§. Non ſolum.** [a] Si res debita ſoluat̃ deteriorata, agitur ex ſtipulatiōe doli, ſi eſt interpoſita, alias in ꝯctib⁹ bone fidei agitur actiōe primeua, in ſtricti iuris de dolo. h. d. Primo ponit dictū Labeonis. Secūdo ponit reprehēſionē eius. Secūda ibi, ſed eſt verius. ⁊ eſt difficilis §. Caſus in terminis dictū eſt. ſ. ꝙ vbi alia actio non cōpetit, dat̃ de dolo. Dicit Labeo, hoc eſt veruz, etiam ſi dubitet̃ an alia competat. Et ponit duo exempla, vnum in contractib⁹ bone fidei, aliud in ſtricti iuris. Et iſtud reprehenditur ꝑ Iuriſcōſultū, q2 nō dubitatur de actione, q2 aut eſt cōtract⁹ bone fidei, ⁊ agit̃ actione ex eo cōtractu. Aut eſt ſtricti iuris, ⁊ tunc de dolo. ℭ Pro declaratione tex. ante omnia quero primo in quo corrigat̃ Labeo: Dicūt quidā in dicto, nō in exēplo, quaſi ſit impoſſibile, ꝙ ſit dubium, an alia actio cōpetat, cū ius ſemper ſit certū. l. ij. de iu. ⁊ fa. ign. Alij dicūt, ꝙ corrigit̃ in exēplo
1 nō in dicto. ℭ Sz tūc quero † qđ erit exemplū dicti, ſcz, ꝙ dubitetur, an alia actio cōpetat: Dicūt quidam. propter dubiuz facti, puta ſi liberaui te ab actione, de qua erat dubium an cōpeteret, ⁊ ſic erat exemplum in gl. l. actione. C. de tranſact. dixi in l. j. §. pen. ſ. e. ⁊ l. naturalis. §. qđ ſi faciā. ſ. de preſcri. verbis. Sz hoc non plz, quia ſi non poteſt probari, habetur ꝑinde ac ſi nō eſſet, l. duo ſunt Titij. de teſta. tute. Dicas ergo, ꝙ poteſt eſſe ꝓpter dubiū iuris in caſibus, vbi ſunt oppi. doct. l. cū de nouo. C. de legi. ⁊ ibi no. ⁊ in prima conſti. C. ibi, Certas, ⁊c. Et paulo poſt, Leges componere. Exemplum in opinionibus, que ſunt in l. dos a patre. C. ſolui. matr. ⁊ in l. qui Rome. §. duo fratres. ſ. de verb. obl. ⁊ in auth. ex cauſa. C. de liber. preter. ⁊ in l. ꝑcib⁹. in materia cōpendioſe. C. de inſt. ⁊ ſubſt. ſub cond. fa. ⁊ in omnibus iſtis propter dubium iuris non impeditur actio de dolo.
2 ℭ Secundo quero, † q̃ eſt ratio differentie inter cōtractū bo-
3 ne fidei, ⁊ ſtricti iuris: Reſpond. que † impediūt obligationem oriri, ea impediūt diſſolutionē ipſius obligationis. l. de tutela. ⁊ ibi no. C. de in inte. reſt. Sed dolus, qui dat cām cōtractui bone fidei, impedit obligationē oriri ex illo ꝯctu. ſ. prox. vidiſtis: ſecus ſi dat cauſam contratui ſtricti iuris. Eodez modo dolus dans cauſam diſſolutioni, impedit liberationē in contractibus bone fidei: ſecus in ꝯctib⁹ ſtricti iuris. Hic eſt caſus, ⁊ ex hoc cōfunditur opi. Per. vt ſ. dixi. ℭ His premiſſis opp. videtur, ꝙ in dubio debeat dari actio preſcriptis verbis, vt ſ. đ ꝑſcri. ver. l. j. ⁊ ij. l. quoties. ⁊ l. j. ſ. de inſtitor. acti. Sol. Ibi erat dubiū, i ꝙ ſpeciē cōtractus cadebat: ideo recurritur ad actionem preſcri. verb. hic erat certū, ſed dubitabatur, que actio competeret ꝓpter aliud dubiū iuris, vt ſupra dixi, ⁊ iſtud erat examinanduz propter actionē de dolo. ℭ Item oppo. quod ſemper agatur actiōe prima, nō de dolo. infra commo. l. tertia. §. ſi reddita. ⁊ de ſol. l. etiam. Huius timore gl. hic intrat vnam diſtinctionez multum perfecte, quā ponit Dyn in l. huiuſmodi. §. edes. ſ. de lega. j. Plenius Cyn. in l. exhibitiōis. C. ad exhiben. Ego pleniſſime in l. Iulianus. §. primo. ſ. de verb. obl. tamen per glo. hic plenius quā alibi. Uide igitur glo. ⁊ ſigna eā. ℭ Circa iſtud quod dicitur in glo. ſuper verbo, de dolo. ibi, interdum peto rem, quā ha-
4 beo, † quero qualiter formetur libellus: Dixi vobis in l. iij. §. ſi reddita. ſ. cōmo. Cy. poni in d. l. exhibitionis. Tex. eſt in l. Iul. §. j. ſ. de ver. obli. quia petā rem, non vt des mihi rem, quia eam habeo: ſz vt mihi detur illud, qđ deeſt, ſiue ſit eſtimatio deteriorationis, ſiue cautio de euictiōe, ſiue aliquid aliud. ℭ Itē que-
5 rit gl. † quid ſi aliquis recepit rem deterioratam, an preiudicet ſibi in recipiēdo: Glo. ponit hic opi. De hoc vidiſtis gl. in l. in hac, in ꝑnc. ſ. de triti. ⁊ tetigi in l. centuz Capue. ⁊ l. ſi. ſ. de eo qđ
6 cert. lo. ℭ Itē querit gl. † an quis cogatur recipere rem deterioratam: Pro declaratione gl. debes ſcire, ꝙ quādo quis debet ex vna cauſa, nō cogitur creditor recipere particularem ſolutionez: ſed quādo debetur ex pluribus cauſis, ſi ſoluit̃ ex vna cauſa ꝑfecte, cogitur recipere, licet ex alia cauſa non ſoluatur. ſ. quib. mod. pignus vel hypo. ſolu. l. vlt. Nunc ad propoſitū redeo, quādo res debet̃ ex cōtractu bone fidei, ipſa res ⁊ eſtimatio deteriorationis venit in eandem actionē, vt hic vides: ideo non cogitur recipere niſi totū, quia perfecte non ſoluit. Sed ſi res debetur ex cōtractu ſtricti iuris, res debetur vna actione, ſcilicet, ex ſtipulatu: eſtimatio deteriorationis đbet̃ actione de dolo. Si igitur ſoluitur ex vna cā, cogit̃ recipere. Ita dicit gl.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ℭ Non ſoluz. Uide Iaſ. in §. actionū. Inſti de actio. circa iſtū tex. dum ſit differentia inter contractus bone fidei, ⁊ ſtricti iuris, quando ſoluitur res deteriorata. ALEX. ℭ Limita iſtuz textum per Raph. in l. ſi ſeruum. in prin. de verb. oblig.

§. Si ſeruum. Actio legis Aquilie, ⁊ ad exhibendum, itez actio ex teſtamento actionem de dolo excludunt. h. d. cum §. ſeq.

§. Si quadrupes. Actio legis Aquilie, vel de pauperie hāc actionem excludit: licet nō ſolutio, ſz noxe deditio ſubſequat̃, ſecus ſi dominus eſſet ſimpliciter ĩ ſoluēdo. h. d. Caſus in terminis. Eramus tres ſcholares, quoꝝ erant duo, qui habebāt duos equos inimicos, ego erā in medio, ſed dolo exiui đ medio, ita qđ vnus ex illis equis fregit crus alteri, querit̃ an det̃ leſo actio đ dolo ꝯ me: Reſp. ſi pōt hr̄e locū hec actio, Actio legis Aquil. vel de pauperie non dat̃, alias aūt datur ꝯ me de dolo. h. d. ℭ Op. qđ iſte, cuius dolo factū leſt, teneat̃ actiōe in factū ſubſidiaria legis aquil. ⁊ ſic nō de dolo. l. itē Mela. §. itē. ſ. ad leg. Aquil. Sol. di-
a cit glo. hic dolus fuit commiſſus in omittendo[a], ⁊ ſic actio legis Aquil. nō habet locū. l. ſi vſuſfructus. §. de preteritis. ſ. de vſuf. ⁊ ideo vt ponerez exēplum in dolo cōmiſſo in omittendo, pone caſum in duob. eqs, q ſe ſimul non cōpatiebantur: ⁊ ego equitabā medius inter duos equitātes in illis equis, cum eſſemus in veloci itinere, ego ſteti firmus, illi preceſſerūt, ⁊ ſe ꝑcuſſerunt: certe ꝑ me nihil eſt actū, ſz fui in culpa permittēdo eos iungi, ⁊ inuicē ledi. Ita loquit̃ hic. ℭ Sed opp. ⁊ videtur quod mihi licuit ceſſare, ⁊ nō ire, vt ex hoc nō ꝑſumat̃ dolus, vt l. nemo damnum. ſ. de reg. iu. Sol. Illud verū, vt ſibi ꝓdeſſet, nō vt alij noceret. Facit ſ. de aqua plu. arc. l. j. §. đniqꝫ. ℭ Op. videtur quod dominus quadrupedis dānū inferētis non teneat̃. l. j. §. ⁊ generaliter. ſ. ſi quadru. pau. fec. di. đt gl. qđ hic animal ꝑcuſſit ſui feritate, nō ab alio incitatū: ⁊ ita poſui tibi caſum. ℭ Contra predicta opp. q2 ſm hoc dolus alterius alteri eſſet dānoſus, ꝯtra l. ſi ꝓcurator. ſ. đ do. excep. ſ. đ pecul. l. ſumma. §. emptor. Sol. Huius timore đt gl. qđ dominus animalis habet actionē de dolo

cõtra eum, qui commiſit dolum. Vide fin. gloſſ. que incipit, imo videtur danda lex Aquilia. Iſtud intellige verũ, niſi dolus nõ eſſet cõmiſſus contra equitantem in equo, vt ipſe percuteretur, tunc dñs animalis nõ haberet actionẽ de dolo: quia dolus non eſſet commiſſus cõtra eum. ĩ. ex qui. cau. in poſ. ea. l. Fulcinius. §. ꝙ ſi aduerſus. ⁊ ĩ. de iniur. l. eum qui nocentez, tunc enim haberet locum actio in factum. ⁊ ita tenebat Mar. Sil. ⁊ Iac. Butr. ¶ Oppo. ad ſequentem glo. ꝙ actio de dolo competat in id, qđ excedit. Unde obſtat. ĩ. quod vi aut clam. l. ſi alius, in prin. Gl. ponit multas ſol. Breuiter hec eſt vera ꝙ iſtud hꝫ locũ in hac actione tantum, que eſt famoſa, ⁊ ſubſidiaria, vbi deficit alia, vt
b eius natiuitas[b] impediat̃ propter actionem noxalem, etiã ſi nõ ſequatur plena exactio ſed noxe deditio, In 2º non impedit̃ natiuitas eius, niſi quatenus eſt exactum.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ In omittẽdo. Actio legis aquilie nõ ꝓcedit in dãno dato in dimittendo, adde Bart. in l. qui bona. §. ĩ. de dam. infec.
b ALEX. ¶ Natiuitas. Per hoc limitat̃ l. elegãter. in ꝑn. ⁊ l. j. in fin. ſ. eo. vbi dicit̃, ꝙ actio doli non datur, ſi per alium modũ res ſalua eſſe poſſit. alias ſic: q2 illud verum, ſi a principio ſint nate ambe actiones, alias, ſi non plene ſalua ſit res, per aliam tamen actionem ortus eius impeditur, vt hic.

a **§. Idem Labeo.** [a] Actio furti ĩpedit hãc actionem: ⁊ vbi deeſt dolus, ⁊ ſubeſt culpa, cõpetit actio in factum. h. d. ¶ Nota ꝙ quãdo ceſſat dolus, ⁊ ſubeſt culpa, habet locum actio in factum.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Idez Labeo. Vide qđ per iſtum tex. ponit Ange. hic de eo qui extraxit equum ſudantem de ſtabulo, qui ſe incapiſtrauit, ⁊ mortuus eſt, an teneatur pro equo? vide etiam Iaſo. in l. eum qui. §. in popularibus. ĩ. de iureiur.
1 ☞ Actio, que repellitur exceptione, quaſi nulla eſt.
2 Pactum nudũ parit actionẽ de dolo, qñ aliquid abeſt parti.

a **§. Seruus.** [a] Qui nõ obſeruat pactũ, ad quod naturaliter, non ciuiliter eſt obligatus, tenet̃ leſo actiõe de dolo, ſi aliud remedium deficit. h. d. ⁊ eſt difficilis §. Primo ponit dictũ Pomponij. Secundo ponit vnã rationẽ contra Pomponiũ, aliam pro eo. Tertio ponit ſolutionem predictorum. Secũda ibi, ego moueor. Tertia ibi, at q. Caſus in terminis. Quidã ſeruus rogauit dñm vt liberaret eũ, ⁊ ꝓmiſit dare certũ quid, ⁊ dedit expromiſſorem, cum dñs non confideret de eo, fuit pactum appoſitum, ꝙ ſuſciperet obligationẽ in ſe, illo facto liberor: ⁊ cũ ille eſt manumiſſus, non patitur recipere obligationẽ in ſe. Dicit ergo Pomponius in caſu iſto habere locũ actionem de dolo. ⁊ hoc eo ipſo, ꝙ non vult pati: ex eo enim, qđ ꝓmiſit in ſeruitute, non poteſt conueniri. Si vero ſtaret per patronũ quominus liber factus ſuſcipiat obligationẽ, tunc ſi dominus agit contra expromiſſorẽ, repellitur exceptione doli: hoc dicit primum dictum Pomponij vſq3 ad verſi. ego moueor. vbi ponitur vna ratio cõtra Pomponiuz, qui dicit de dolo dari, cũ alia actio, ⁊c. ſꝫ hic dat̃ alia actio: ergo, ⁊c. Sꝫ ipſe reſpõdet, ꝙ quãuis detur, tamen eliditur exceptione: ergo, ⁊c. h. d. vſq3 ad ver. atqui. vbi determinat Iuriſcon. ⁊ dicit, ꝙ Põponius bene dicit hoc modo, quod eſt verũ, ꝙ patronus exceptione repellit̃, ſi per eum ſtat, quominus libertus recipiat in ſe obligationẽ, ⁊ tunc datur de dolo expromiſſori, nõ autem domino: q2 ipſe actionem haberet cõtra expromiſſiorem. h. d. vſq3 ad fi. vide text. ibi, accipere tunc q2 per manumiſſorem nõ ſtat, non dabit̃ actio de dolo. Itẽ q2 ſuo facto actio eſt inefficax effe-
1 cta: ergo, ⁊c. vt ſ. eo. l. j. §. pen. No. † ꝙ actio que exceptiõe repellitur, nõ videtur eſſe. ¶ Quero pro declaratione litere, in quo corrigitur Põponius? Dicunt quidam, in totum. Tu dic, ꝙ non corrigitur, ſed diſtinguitur dictum eius. Nã actio de dolo cõpetit ipſi reo cõtra manumiſſum, cum omnis alia actio deficiat: dño vero etiã cõpeteret de dolo, ſi expromiſſor non eſt ſoluendo, ⁊ ſic intellexit Pomponius. Sed opp. contra hoc, ⁊ videtur ꝙ etiam expromiſſori detur actio ex illo pacto, cum dicatur veſtitum coherentia cõtractus. l. lecta. ĩ. ſi certum pe. ⁊ l. iuris gentiũ. §. quinimo. ſ. de pact. Sol. duobus modis. Primo, ꝙ hic pactum veſtitum erat inter dominum ⁊ expromiſſorẽ, ex quo pacto nõ poteſt veſtiri pactum nudum factum a ſeruo vel etiã a liberto cuidam tertio. l. ſi tibi. C. de loca. dicitur in d. l. iuris gẽtium. §. quinimo. Preterea etiam ſi pactũ eſſet veſtitum, nõ tenetur ſeruus factus liber ex antea geſtis. Secundo opp.
2 q2 per hunc §. † videtur deſtrui tota materia pactorũ, que dicit ex pacto nudo actionem nõ oriri: nam vt videtis, cõtra non
b ſeruantem datur actio de dolo. Reſpon. illud verum[b], quod datur actio de dolo ei, qui damnum paſſus eſt, cui patrimoniũ diminutum eſt, ſicut hic dicitur, cum actio de dolo cõtinet quandam reſtitutionem, vt ſ. de in integrum reſtit. l. j. Secus ſi promitterem tibi centum per pactum nudum ex pura cauſa donationis. Facit quod dicimus in contractu innominato, facio des. l. naturalis. §. quod ſi faciam. ĩ. de preſcri. verb.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Seruus. Vide Alex. in conſi. cccc viij. poſt pri...
b ALEX. ¶ Illud verum. Not. magnaz limitationem ad l. iuris gentium. §. quinimo. cum materia, qđ ex pacto nudo, licet non oriatur actio, conſulitur tamen per actionẽ doli, vbi aliquid ex pacto abeſt parti, vt no. Bal. in l. cum mota. C. de tranſ. intellige ibi. ⁊ vide Bal. hic ⁊ Ang. cõſi. j. in fi. POMA. Adde ⁊ vide ... de Imo. in l. ſi conuenerit. ſ. de iuriſ. omn. ind. ⁊ in cõſ. ... volu. Caccialup. in trac. de pac. q. xiij. ⁊ Phil. Decium in ... tra de. ind. vide Alex. conſi. xlj. iij. vol. alias ij.
1 ☞ Reus quando dicitur eſſe paratus ſubire iudicium, vt ceſſet actio de dolo.

a **§. Si dolo.** [a] Si dolo procuratoris reus ſit abſolutus, niſi reũs ſit paratus iudiciũ recipere, conuenietur de dolo, ſi ꝓcurator nõ eſt ſoluẽdo. hoc dicit ... difficilis eſt. ¶ Oppo. ⁊ videt̃, ꝙ qui corrũpit aduerſariũ, perdit litẽ. C. de pe. iud. q ma. iu. l. j. Sol. Dicit glo. ꝙ hic loquitur de eo, qui corrũpit procuratorẽ actoris, ibi de eo qui corrũpit procuratorẽ rei. Contrariũ vero, ꝙ idẽ ſit in vtroq3. ⁊ illud ... ꝓbãt doct. Dic vt ibi, ⁊ dixi in l. athletas. §. calũniator. alias in §. ſeq. ſ. de his qui no. infa. ⁊ l. j. §. ſed conſtitutio. ſ. de cal... ¶ Item opp. ⁊ videt̃ ꝙ debeat agi actione prima. ĩ. eo. l. ... Glo. reſpõdet ſolenniter. Aut reus ſe offert, ⁊ conuenietur ... tum actione prima, vt hic, nec habebit locum actio de dolo ... ad expẽſas, ⁊ cetera dãna. Ratio, q2 nõ eſt veriſimile ꝙ ... pẽſe, poſtquã ſponte ſuſcepit iudiciũ. Aut nõ acceſſit ſponte litigãdũ, ⁊ conuenitur actione prima ad verũ debitum. Ad expẽſas vero ⁊ cetera dãna cõuenietur actione de dolo, vt hic
1 ſentit gl. ⁊ cõmuniter tenent doc. Circa hoc eſt vidẽdũ † quando re⁹ offert ſe paratũ ſubire iudiciũ. Dicit gl. hoc modo, ... ſum paratus ſubire iudicium, ſub hac exceptione, ⁊ replicatione, ſi tu actor probaueris eſſe colluſũz. Ita dicit gl. ſup verbo, ... exceptione. Nic. de Ma. dicit, ego non video ad quid actor tenetur, propter hanc obligationẽ. Cum enim habeat neceſſe probare de colluſiõe, ita ſicut expẽſe, ſicut ſi reus ſe nõ obtuliſſet, ... inuitus veniſſet: ideo ipſe intelligit iſtũ tex. ꝓprie vt iacet, ... exceptione, ac ſi colluſum eſſet, ſcꝫ, ac ſi iſta exceptio colluſionis eſſet ꝓbata. nõ ꝙ examinetur iterũ, tũc ceſſet actio de dolo. ...
b intelligit ipſe iſtum §. ¶ Quero, dicitur hic, ſi procurator nõ eſt ſoluẽdo, quid ſi ab initio fuit ſoluẽdo, ⁊ poſtea efficit̃ nõ ſoluendo? Gl. dicit ꝙ cõpetit actio de dolo, ⁊ nihil alleg. Contra videtur ſ. eo. l. j. §. idẽ Põponius. vbi ſufficit ab initio aliã actionem competere, ad excludendam actionẽ de dolo. Solu. ... veruz, qñ actio periit ſui natura, vel facto actoris, ſecus ... caſu, vt in hac gl. ⁊ probat̃ ĩ. eo l. heredib⁹. in prin. qđ not. ...

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si dolo. Adde quod no. in l. j. C. de aduo. diuer. ... de plene Imo. in l. diuus. ĩ. de re iu.
b ALEX. ¶ Procurator. Vide Bar. in l. ſi ꝓcurator. C. de ...

§. Idem Pomponius. Simplex ... cium nõ p... tur doloſe dictum: ⁊ ideo non inducit actionem de dolo, ... ſa ſui lucri quis mentiatur, hoc dicit cum l. ſequẽti. Caſus ... ¶ Opponi. ad iſtum §. de l. ſeq. Sol. dicunt quidam, ꝙ hic ... tur, quãdo mutuabatur parua quantitas, ibi magna. ... ꝙ in hoc §. erat ſimplex mendacium: nec apparebat alia coniectura, ꝙ dolo dixerit: fuit enim quidam qui omnem ho...
a commẽdabat.[a] Lex ſequens loquitur, quando ad eum ſpectat lucrum: ⁊ ſic preſumitur ꝙ illud mendacium fuit doloſe di...
b ⁊ iam vidi de facto[b] in quodam aduocato approbante idoneum eſſe fideiuſſorem, cum nõ eſſet.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Commendabat. Vide Felyn. in c. iij. loco. de ...
b ALEX. ¶ Vidi de facto. Vide Ful. in l. ſi ꝓo. §. j. q ...

LEX NONA.

a **SI quis affirmauerit.** [1] Contra ... de ſubſtantia hereditatis datur actio ex eo contra... ſi interceſſit, alias de dolo. h. d.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Si quis affirmauit. Vide quid per iſtum tex. ... Imol. conſil. lxxviij.

§. Item ſi tabule. Actio criminalis hãc actionem nõ impedit. h. d. ¶ ... po. de l. ſcimus. §. fi. C. de ioffi. teſta. vbi querela inofficioſi trãſit ad heredes filij. Sol. hic loquitur ſecundũ tempora ... qua. ¶ Quero, nunquid cõpetit actio fratribus? Dic ...

LEX DECIMA.

Sequeſtrum non redditur, niſi lite finita.
2 Poſſeſſio rei depoſite apud ſequeſtrum licet perdatur, non tamen perditur commodum poſſeſſionis.
3 Sequeſtrate res que ſeruari non poſſunt, debent vendi, & pretiũ in ſequeſtro teneri.
4 Sequeſtrata res reſtituitur vincẽti, vel ei, per quẽ nõ ſtat quominus iudicium agitetur.
5 Sequeſtrata res ſi perit, perit periculo ſeq̃ſtrantis indebite.

a **Solenum.** [a] Sequeſter non tenetur rem reſti-
b tuere[b], niſi finita lite, vel cum per actorem ſteterit. Itẽ cõtra eum, qui fecit fieri ſequeſtrum indebite actione de dolo ſuccurritur, vbi alia
1 actio deficit. h.d. ¶ No. primo, † q̃ de natura ſequeſtri[c] eſt vt nõ
c reddatur niſi lite finita. ¶ Item no. † q̃ quando res deponitur,
2 apud ſequeſtrum, licet perdatur poſſeſſio, non tamen amittitur cõmodum poſſeſſionis quantũ ad onus probandi: ille enim tenetur partes actoris & rei aſſumere, qui p̃mo tenebatur. Doc. ponunt in l. j. C. de probi. ſeque. pec. Sz dixi in l. intereſſe puto. ff. de acquirẽd. poſ. ¶ † Item not. q̃ in iſtis rebus, que cõmode
3 ſeruari nõ poſſunt, quando fit ſequeſtratio, debent vendi, & pretiũ in ſequeſtro teneri, vt hic, & l. vlt. ff. de requiren. re. & l. is cui, §. queri poterit, vt in po. lega. C. de agri. & cẽſi. l. litib᷑. ¶ † Itẽ
4 not. q̃ res ſequeſtrata debet reſtitui ei, q vincit[d]: vel ei, per quez
d non ſtat quominus iudiciuz agitet᷑. ¶ Itẽ † not. q̃ contra eum
5 qui indebite facit fieri ſequeſtrũ, ſi res pereat, vel aliter recuperari non poſſit, datur actio de dolo. ¶ Itẽ no. q̃ ſi per actorem
e ſtat[e] quominus iudicium agitetur, reddi debet ſequeſtrũ eadẽ ratione ſi ſtaret per reum.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Solenum. Vide Fran. Cur. in tracta. ſequeſt. queſtio iij. Pan. c. examinata. de iudi.
b ALEX. ¶ Rẽ reſtituere. Sed an teneat᷑ oſtẽdere, vide Bar. per illũ text. in l. j. §. ſi tabule, de ta. exhi. & in materia huius l. vide Bar. in l. intereſſe. de acquirẽ. poſ. & an ſequeſter poſſit deponere officium, vide in l. ei apud. §. fi. ff. depoſi.
c ALEX. ¶ Natura ſequeſtri. Vide per Mod. i l. Imperatores. §. ſi magiſtrat᷒. de appellat. & quãdo ſeq̃ſter debeat reſtituere, vide Bal. in l. fi. C. de bon aut. iud poſ. & qua actiõe teneat᷑, vide gl. hic, & Ang. in l. intereſſe. de acqui. poſ.
d ALEX. ¶ Qui vincit. Vide l. propter. & Bal. C. depoſi.
e ALEX. ¶ Per actorẽ ſtat. Vide Ang. in l. itereſſe, & vide Bar. in d. l. Julianus. de condi. inde.

§. Et ſi ſeruum. Abſolutus ab obſeruatione iudicij, q2 ſoluit, ratiõe deteriorationis de dolo non tenetur. h.d. ¶ Opp. de l. iiij. §. fi. de re iud. ff. l. ſi hominẽ, ff. de ſol. Sol. Hic ſoluit ante ſententiam, & ſic fuit abſolutus ab obſeruatione iudicij, ibi vero erat cõdemnatus, & ſic ſoluit poſt ſententiam, ideo tenetur, q2 non ſoluit, vt debuit: & ideo durat actio iudicati, q2 tradit rem deteriorem.

§. Hec de dolo actio. Hec actio noxalis eſt. Item cõpetit de peculio, ſi circa res peculiares ſit dolus commiſſus. h.d.
1 Summa modica dicitur vſq3 ad duos aureos.
2 Actio in factum ab actione de dolo quomodo cognoſcatur.

§. Merito. Hic incipit exponere illa verba poſita in edicto, & iuſta cauſa eſſe videbit᷑, &c. & bre-
a uiter hoc dicit: Hec actio[a] non datur pro modica quantitate, *
* nec contra parẽtes, vel patronos, vel perſonas honeſtiores: ſz per actionẽ in factum ſuccurritur. h.d.c. cum duabus ll. ſequentibus. Et ſic expoſuit Juriſconſultus illa verba, ſi alia actio, &c.
b hic exponit alia, vt dixi in prin. §. b ¶ Not hic iuncta lege prime ſeq. † quod modica ſumma eſt vſque ad duos aureos. Et ſic
c no. q̃ iſta cauſe cognitio vertit᷑ circa duo. Primo circa res. Se-
* cundo circa perſonã. Secunda ibi, ſed & quibuſdam, † &c. Glo. ſuper l. prox. querit, vtrum hec dictio, vſq3, ponatur incluſiue?
d Dic vt in gl. in l. patronus. in prin. de le. iij[d]. ¶ † Quero quali-
2 ter diſcernatur actio in factum[e] ab actione de dolo? Juriſcon-
e ſultus in l. non debet. ſeq. in fi. ibi, verbis temperandaz, docet, q2 in actione in factũ vtitur quis verbis temperatis, & facit mentionem bone fidei. exponit glo. id eſt, non facit mentionem male
f fidei. Exemplum in narratiõe facti, ego narrabo factum[f] q̃ in ſe cõtinet dolum, non tamen dicã q̃ hoc fecit doloſe, & fraudulenter, vel malo modo expreſſe, ſed dicam q̃ hoc fecit ſcienter. Doc. vero Vltramon. vt Cy. refert i l. ſi ſuperſtite. C. eo. intelligunt hũc text. proprie vt iacet, q̃ bonefidei mentio fiet excluſiue hoc modo, q2 primo narrabo factum, poſtea concludam quare cũ bone fidei nõ congruat qð aliquis locupletur cum aliena iactura, ideo peto eum condemnari, &c. Et ex hoc cognoſcetur actio in factum ab actione de dolo. Tene menti iſtam legem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Hec actio. Vide alia multa ibi. nõ curatur de modico per alex. in rub. ff. ſol. ma. & per Fely. aliquid in c. quoniã, de teſti. & c. fraternitatis. e. ti. & Prepoſ. c. i iſtis. iiij. diſ. c. Moiſes. vij. diſ. & c. mala autem conſuetudo. viij. diſ. & per Bart. conſi. cx. alias x. vol. j. & conſi. iiij. eo. vo. & cõſi. lvij. eo. vo. Fel. in c. cuz cauſa3, de re iud. & c. ſicut. eo. ti. & ver. fallit quarto. & gl. in §. facit. in proe. Decre. Bar. conſi. lxxxj. in prin. & conſi. xij. eo. vo. & cõſ. xvj. eo vol. Prepoſi. in c. ſtatuimus. iiij. diſ. Bar. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. j. ff. de iudi. Vide Frãc. Curt. i trac. ſequeſtri in vj. q. ad fi.
* CLAV. ¶ Quãtitate. Idẽ & in actione qð metus cã. Ita dicit Bal. ſub dubio tamen forte, in c. de appellatiõibus pro cauſis. ext. de appell.
b POMA. ¶ In prin. §. Adde, q̃ aliter accipit᷑ modica ſumma p̲ter. in l. j. §. j. ff. de itin. actuq3 priua. aliter accipit᷑ in l. ſi cũ dies. §. fi. ff. de arbi. alias accipitur ſecundũ quantitatẽ perſone. l. illicitas. §. nõ tenuis. ff. de offi. p̃ſi. in l. ſz ſi ſuſceperit. §. j. ff. de iud. & alias accipit᷑. l. diuus. & ibi Bar. ff. de bon. dãna. Ma. no. cxxj.
c ALEX. ¶ Vſq3 ad duos. Vide p̲ gl. & Sal. in l. ſi ſupſtite. C. eo.
* CLAV. ¶ Et q̃buſdã. Et qð hic dicitur patrono, & ceteris h3 etiã locum in domino reſpectu vaſalli, ſm̃ Inno. in c. ceterum. de iudic. quem ſequuntur ibi docto.
d POMA. ¶ De leg. iij. An aũt iſte loquat᷑ in actiõe de dolo, & habeat etiã locũ in actione qð me. cã, vide Bal. ſingulariter in ca. de appellatiõibus. extra de app. qui tenuit ſub dubio forte, qð tene menti.
e ALEX. ¶ In factũ. Et hãc l. nõ d3. declarat Pet. in l. cũ vltra. C. de nõ nu. pec. ad quẽ ſe ibi remittit Bal. P. P AV. P. Vide Bal. in c. de appel. ext. de appe. Cy. in l. interpoſitas. in fi. C. d trãſa. & p̲ Alex. qð idez ãt in exceptione doli, vide Cepo. caute. cccxx.
f ALEX. ¶ Narrabo factum. Adde Bar. in l. ſuperſtite. C. eo.

LEX XIIII.

Heredibus. Quando propter reuerentiã p̲ſone, actio de dolo non dabitur cõtra defunctũ, dabitur contra heredẽ. h.d. Gl. gloſſat iſtud principiuz mirabiliter, vide gl. vt iacet.
1 Pupillus dicitur etiam, qui eſt proximus pubertati.
2 Doli actio datur contra dicentem ſe habere officium, cum non habeat.

a **§. Item in cauſe.** [a] Pupillus põt cõueniri de dolo ex p̲ſona defuncti. Itez ex cã ſua ſi eſt proximus pubertati in p̲ſona tutoris inquãtũ fa-
1 ctus eſt locupletior. h.d. cũ l. ſeq. & in prin. ſeq. ¶ No. † pupillũ teneri quãdo eſt proximus pubertati, quãdo aũt pupillus dicat᷑
2 doli capax, dic vt i l. j. de noua. & in l. pupillũ. de reg. iur. ¶ † Itẽ no. id qð dt de tutore, q mentitus eſt, & eodẽ modo de eo, qui dt ſe habere officiũ & nõ habet. ff. de eo qð fal. tut. auth. p̲ totũ.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ §. Itẽ in cãe. Vide gl. no. & qð ibi Bart. in l. ſi dolo. ff. ſi quis omiſ. cã teſ. in l. ex dolo. §. in hac actione. in fin. vide in l. ſi procurator. C. de procur.

LEX XVI.

1 Vniuerſitas põt committere dolum, quando fallit aliquid coadunato conſilio, & campana ſonata.

Sed & ex dolo tutoris.

§. Sed an in municipes. Cõtra vniuerſitatem non dat᷑ de dolo actio, q2 dolũ nõ p̃t cõmittere de
1 facili, niſi ex perſona adminiſtrãtium. h.d. ¶ Op. † qð vniuerſitas poſſet cõmittere dolũ. l. metũ. §. animaduertendum, ſ. tit. j. So. vniuerſitas non poteſt committere doluz de facili, vt hic: ſed cũ difficultate ſic in contrario, quia illi de vniuerſitate poſſunt coadunato conſilio, & campana ſonata, & ſimilibus, dolum committere.

§. De dolo. Rectores de eorũ dolo proprio tenebũtur. hoc dicit.

§. Item ſi quid. Dominus tenetur ex dolo procuratoris, de eo qð ad eũ p̲uenit.
1 Famoſa quando agitur actione ciuiliter, debẽt exprimi ea, que exprimerentur ſi ageretur criminaliter.
2 Actio de dolo quare non ſit in rem ſcripta, ſicut actio quod metus cauſa.

§. In hac actione. Juriſconſultus expoſuit primam partem edicti poſiti in l. j. ſ. e. Erant in edicto poſita quedam alia verba, que nõ ſunt poſita materialiter in hoc ti. ſz eorum mentẽ Juriſcõſultus ponit hic, & in l. arbitrio. ff. e. & breuiter hoc itẽdit. Quãdo

ex dilecto agit̃ ciuiliter hac actione famoſa, debent omnia parti
culariter deſignari, ſicut quādo qs criminaliter accuſatur h.d.
1 quem caſum no. ¶ No. qd dixi in ſummario, ꝙ quādo agitur ci
uiliter actione famoſa, omnia debent poni particulariter, ſicut
quādo criminaliter. ergo debet poni mēſis, locus, ⁊c. ſm formā
l. libellorum. ff. de accu. ⁊ hic in tex. ⁊ in gl. ⁊ eſt tex in c. tue. extra
de ꝓcu. ⁊ l. pretor edixit. in prin. ff. de iniu. ⁊ ibi dixi. Si vero eſſet
actio ex delicto ciuiliter, que tamē nō infamaret, hoc non eſt ne-
2 ceſſe, vt hic, ⁊ l. inde Neratius. §. fi. ⁊ l. ſeq. ff. ad leg. Aqui. † ¶ Sꝫ
quero, ⁊ iſtd eſt forte dubiū, ⁊ neſcio quaſi ſoluere. hec lectura in
nuit, ⁊ eſt verū, ꝙ actio de dolo nō eſt in rē ſcripta, ⁊ ideo opor-
tet, ꝙ deſignetur perſona, que cōmiſit dolum. Non enim tenet̃
de dolo alius, ad quem cōmodum peruenit ex dolo, niſi ſit quaſi
idem vt heres, vel domin⁹ ⁊ ſimiles perſone. vt ſ. l. prox. ⁊ no.
in l. ⁊ eleganter. in prin. ſ. eo. Sed actio, qd met⁹ cauſa, eſt in rē
ſcripta. l. metum. §. cū autem. ſ. tit. j. ⁊ ideo datur cōtra illuꝫ ad
quē commodū peruenit. ¶ Quero ergo que eſt ratio huius, cū
verba in hoc edicto ſint in rē ſcripta, ſicut in illo? Dicunt enim,
Que dolo malo facta eſſe dicent̃, non dicunt a quo ſicut dicūt in
edicto qd metus cauſa geſtum eſt. ⁊c. In veritate neſcio videre
quare iſta actio nō ſit in reꝫ ſcripta, ſicut illa. Sed poſſumus di
cere, in edicto, qd metus cau. dicitur. qd metus cauſa geſtū erit,
ꝙ verbū late ſumitur, quocūqꝫ modo geſtū, in hoc edicto dicit̃
que dolo malo facta eſſe dicent̃. qd ſtrictius accipit̃ in l. Labeo,
ff. de ver. ſigni. ⁊ ſic nō cōprehendit eum cum quo factū non eſt.
ſecus in verbo, geſtū Vel dic verius, ꝙ ſecūdū verba edicti poſi
ta in prin. l. j. ſ. eo. iſta actio eſſet in rē ſcripta, ſed in edicto erat
plus ex quo cōprehēdebat̃, ꝙ erat in perſonā certā. Et hoc pro
batur in hoc §. ⁊ l. ſeq. dum dicit, item exigit pretor. q. d. ꝑdicta,
que dixi, ⁊ que dico, non ſunt ex interpretatione Juriſcōſulti, ſꝫ
qꝛ pretor ſic exigebat in edicto. ¶ Itē quero vtrum in exceptio
ne doli debeāt inſeri omnia que inſeruntur in actione? Dic vt in
glo. ⁊ not. illud, qd dixi ꝙ quando agitur actione ex delicto ciui
liter, qd infamat, debet poni locus, ⁊ tēpus. Ita vidi de facto.

LEX XVIII.

Si plures.

Plures dolum cōmittentes te-
nentur inſolidum, tamen vnius
ſolutione ceteri liberantur. h. d. Dicas in hoc, vt no.
in l. ⁊ eleganter. ſ. eod.

LEX XIX.

1 Actio de dolo eſt arbitraria, idque duplici reſpectu, ⁊ in ea
feruntur due ſententie. ⁊ nu. 2.

Arbitrio.

Hec actio eſt arbitraria, ⁊ ideo ꝯ
nō reſtituentem iuratur in litem, ſi
res tēpore cōdēnationis extabat. h. d. ⁊ fortis lex eſt.
Primo ponit dictū. Secundo reſpondet cuidaꝫ que
ſtioni emergēti circa illud. Tertio ponit vnā limitationē circa
precedentia. Secunda ibi, ideo autē. Tertia ibi, nō tamē. ¶ Ca
ſus in terminis, queritur an iſta actio ſit arbitraria? Reſpon. ꝙ
ſic: qꝛ ſi non reſtituit̃ res ſecundū preceptū iudicis, tunc ſit cōdē
natio ad intereſſe, hoc primo, ⁊ ſic due ferūtur ſententie, vt hic.
¶ Sequit̃ ver. ideo. vbi querit̃, dictū eſt ꝙ ꝯ non reſtituentē ſe-
quit̃ cōdēnatio, quatenus ea res eſt, quare nō poſuit certā quā
titatem? Dicit Juriſcōſultus, ad hoc vt poſſit iurari in litē. ꝙ
iuramētum poſſet iudex taxare. Sequit̃ ver. non tamē. Dictum
eſt ꝙ ſi res non reſtituat̃, condēnetur ad intereſſe, ⁊ qd intereſſe
probatur per iuramētum in litem. Queritur hic, quid ſi res pe
rijt ante primā ſententiā, an iurabit̃ in litem? Dic ꝙ non, qꝛ non
poteſt reſtitui, ⁊ ſic nō eſt in cōtumatia reſtituendi, ꝑpter quaꝫ
iuratur in litem, ſed cōdēnatur ad intereſſe. h. d. Ex prima par-
ticula habes, † ꝙ hec actio eſt arbitraria, ⁊ ꝙ in ea feruntur due
ſententie, vna de re reſtituēda, alia de intereſſe, ſi nō reſtituatur.
Modum practicādi habuiſtis in l. ſi cum exceptione. §. hec aūt
actio. ſ. tit. j. vbi etiam dicitur, vnā tantū ſufficere cōditionaleꝫ.
¶ Sed ad iſtud prin. oppo. hic dicit̃ ꝙ cōdemnat̃ quāti ea res
eſt, qd denotat verā rei eſtimationē. l. inter hec verba. ff. de verbo.
ſign. ſed ff. proximo. dicitur ꝙ condemnatur in eo in quo iurabit̃
in litem ꝙ eſt affectionis, ergo male. Huius timore ſoluit gl. tri
bus modis. Primo, ꝙ hec verba ponātur improprie. Secūdo,
ꝙ ſuppleantur, ſcilicet, quāti ea res eſt ſcilicet, eſtimata per iu-
ramentū in litem. Tertio, ꝙ ſtet proprie, ꝙ nihil ſuppleatur, qꝛ
actor hꝫ duplex remedium. Primum, per qd iuretur in litem, vt
ff. proxi. reſpō. Secundū, per qd conſequatur verā rei eſtimatio
nē, vt in hoc prin. ⁊ ita videt̃ verior opin. quā tenet glo. de rei vē
di. l. q reſtituere. Venio ad ſecūdā partē, dicit̃ hic ꝙ in hac actio
ne, ⁊ in actione, qd metus cauſa, non adijcitur certa quantitas.
Contra ſ. tit. j. l. ſi cum exceptione. §. j. vbi dicitur ꝙ contra non
reſtituentē ſit condemnatio ad quadruplū, ⁊ ſic eſt certa quan-
titas. Sol. duobus modis, vt in gl. Primo ꝙ pōt actor eligere
quadruplū, vel iuramentū in litem, qd eſt affectionis, vt hic, qd
eſt no. Secundo, ꝙ lꝫ quadruplum ſit certū, tamen ſimplum
2 ius reſpectu dat̃, eſt incertū: ⁊ ſic innuit gl. ſm iſtā ſol. † ꝙ act
qd met⁹ cauſa, eſt arbitraria duplici reſpectu: Primo, qꝛ iura
tur in litem: Secundo, qꝛ illud ſimplum, qd eſt declaratū p
ramentum in litem, quadruplat̃. Certe precedens ſolutio pl
mihi placet, qꝛ nō quadruplatur quanti in litem fuerit iura
ſed quāti ea res erit in veritate cum fructibus ⁊ omni cauſa
tit. j. l. ſi cum exceptiōe. §. Labeo. verſi. quadruplatur. ¶ O
ꝙ nulla fiat taxatio. l. q reſtituere. ff. de rei vend. Sol. ꝙ nulla
a lege vt ibi: ſed a iudice ſic vt hic. ¶ Venio ad tertiam par
⁊ oppo. ⁊ videt̃, ꝙ re perempta iſta actio ſit arbitraria, qꝛ
reus condēnari ad verum intereſſe: ⁊ tunc, ſi ipſuꝫ nō reſti
ſuccedit arbitriuꝫ iudicis. Reſpond. ſi cōdemnatur ad veru
tereſſe, illud cōſiſtit in quantitate, in qua non cadit affectio:
cōſequens nec iuramentū in litē. l. nummis. ff. de in litem iura
¶ Quero, dicit̃ hic, ꝙ ſi res perijt, qd ſi alio modo deſijt poſſ
dere, vt puta alienādo? Gl. dicit idē, ſi ſine dolo. ꝙ intellige
rum in actione ſtricti iuris: in actione vero bone fidei dic vt l. ſi
poſſeſſor. in fi. de peti. here. ¶ Quero, dꝛ hic, ſi res perit
ſit verum re quocunqꝫ modo perempta? Glo. dicit ꝙ
ſi ipſe ipſaꝫ rē perimit: vt puta rē perimit, qꝛ dolo deſijt poſ
dere, quia tunc iurabitur in litem. l. qui reſtituere. de rei vē

§. Si dominus.

Fructuario cōtra dominum
datur hec actio, qꝛ alie cōpet
h. d. ¶ Quero que ſunt iſte alie actiones? Dic vt in gl. O
de l. repeti. §. fin. quibus mod. vſuſfru. amitta. Gl. ponit plur
ſol. Tu dic vt in contrario, in iiij. ſolutione.

§. De eo qui ſciens.

Contra cōmodantem fal
ſa pondera, vel menſur
non datur actio de dolo, ſi inter contrahentes alijs action
poteſt eſſe cōſultū, alias curritur ad actionē de dolo. h. d. qd
ta, maxime in fin. qꝛ vidi ſemel de facto. ¶ Opp. ad ver. at qu
videtur ꝙ conditio indebiti actionem de dolo nō excludat,
cum ea cōcurrat. ff. e. l. ſi legatarius. ſ. eo. l. ⁊ eleganter. in prin
ibi no. Sol. intellige hoc, repeti poteſt ſcilicet cōdictione furti
ua, ſi vēditor fuit ſciens. Item habet actionē ex vendito, ne de
cipiatur: ſicut emptor habet actionem, ex empto, merito nō cō
petit actio de dolo. ¶ Nota iſtum finem, quando inter cōtrahē
tes eſt actum, illi menſure, ſeu illis pōderibus ſtetur, ꝙ vnus ꝯ
alterū non agit, ſed remanet actio de dolo contra eum, qui do
a lum cōmiſit. ¶ Vltimo, qꝛ de iſtis ponderibus a ſunt multe le
ges: ideo gl. ponit hic vnam diſtinctionem valde pulchram, me
lius, ⁊ plenius quā in aliqua parte mundi. ⁊ doc. recitant eā,
iacet. Vellem videre aliter, ſed non eſt tempus.

ADDITIO

a ALEX. ¶ De iſtis pōderib. No. gl. de pōdere ⁊ menſura.
qd habet̃ in l. modios. C. de ſucce. ⁊ arca. lib. x. ⁊ in l. pen. ff. de
⁊ q̄ ſit pena fraudātis pondera, vel mēſuras, vide in l. annon
de extraor. cri. pulchre p Abb. in c. ij. de empt. ⁊ vend. vbi v
tenere, qd ſit arbitraria. ¶ Ade Bal. ꝯſi. cxlviij. li. v bi ill
terrogatus eſt, num habet maiora pondera, ⁊ reſpondit ꝙ
eſt credendum.

a §. Si cuius dolo.

a Ad cauſam, ſeu litis inſ
tiam peremptā nō datur
ſtitutio: ſꝫ per actionē de dolo ſuccuritur ꝯ eum, cuius dol
ctū fuerit. hoc dicit, ⁊ fortis §. eſt, ⁊ legitur duob⁹ modis. P
mo in tempore inſtātie prime cauſe, ⁊ ſic perijt inſtantia t
⁊ nō cauſa. Secūdo in tēpore inſtantie cauſe appellatiōis,
perijt inſtantia ⁊ cauſa. Et ponā caſuꝫ in genere, vt litera
poſtea declarabo i terminis. Pone ſic, inter te ⁊ me eſt lis,
b tuo factum eſt, ꝙ inſtantia perijt, q̄ritur, quomodo mihi
curritur? Dicit gl. ꝙ actione de dolo ad intereſſe, non vt
ſtituat̃: ne ſi aliter fiat, lex circumueniat̃. h. d. ¶ Primo q̄ro
plū huius. §. gl. ponit in inſtātia prime cauſe, primo in ciuil
tunc eſt tempus triēnij. l. properandū. in prin. C. de iud. In c
minali eſt tēpus biennij. C. vt intra cer. tēp. cri. queſt. term
ij. In eo, ꝙ gl. ponit exemplū de criminali, nō videtur ve
hec actio proſequitur intereſſe. ſ. eo. l. j. in prin. ſed in c
nō cadit intereſſe pecuniariū. arg. ff. ſi quid i frau. pa. l. j. §. alias
c videamus. In ciuili ergo pone exemplū. ¶ Sꝫ ad iſtud opp
⁊ videtur, ꝙ cōcedatur reſtitutio. l. ait ꝑtor. §. ſi. ⁊ l. ſeq. j. et q
cau. ma. ergo ceſſat de dolo. ſ. eo. l. j. §. idem Pomponius. S
hic non fuit dolus cōmiſſus ab aduerſario, ſed a quodaꝫ ter
Hoc nō placet, qꝛ alia ratio eſt, que. ff. aſſignatur in tex. vt
dicaꝫ. ¶ Opp. cum actio nō ſit perdita, imo perpetua, vide
ꝙ competat actio prima, nō actio de dolo. Sol. dicit gl. ꝙ a
prima competit, ſed actione de dolo agitur ad cetera dam
cum quis. ff. e. Iſta eſt ſatis bona: tamē qꝛ nimis reſtringit
ſtrum, ideo gl. tranſit ad aliā lect. ꝙ hic perijt inſtantia, ⁊ cau
vt in tēpore qd datur ad appellādum, ⁊ ad proſequendā ap
lation

lationem. Sed tūc opp.[b] ⁊ videtur ꝙ debeat dari reſtitutio in integ. l. ait pretor. i fin. ex qui. cau. ma. Gl. ponit hic multas ſol. Alia gl. que ponit hoc clarius, eſt in authen. vt ſpon. lar. §. hoc quoqꝫ. vbi diſtiguit, ⁊ ponit veritatē. Aut inſtātia perijt facto iudicis, ⁊ tunc reſtituit̄, vt ibi, ⁊ C. de tem. app. auth. ſi appellatiōe. Aut ſtat facto tertij, ⁊ tunc non reſtituitur, ſed actione de dolo ſuccurrit̄. hic eſt caſus hic. Nō obſt. l. ait ꝑtor. q2 dic vt ibi. Uel ponas, ꝙ lȝ nō erat adhuc in iudicium deducta, vel ꝙ dolus nō fuit adhibitus ad hoc vt litis inſtantia periret, ⁊ hoc eſt ſpecialiter introductū, vt actio de dolo preponatur, ſeu ꝑferat̄ reſtitutiōi in integrū, ne circumueniat̄ lex, que ſtatuit inſtantiā litis, que lex introducta fuit ob publicā vtilitatē, ⁊ ideo partes renūtiare nō poſſunt, vt no. C. de iudi. l. properandū. §. ⁊ ſi gdē. Sȝ ſi ꝑmitteret̄ reſtitutio in integrum ad inſtantiā litis poſſet vna pars alteri cōfiteri ipſum eſſe deceptū, ⁊ ſic ad inſtātiā reſtitueret̄. Ne igit̄ circumueniat̄ lex, ꝑmittit ꝙ agat̄ actiōe de dolo, ⁊ hoc vult tex. ibi, ne aliter obſeruantibus.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Si cuius dolo. Circa iſtā gl. ⁊ §. vide Anto. in c. pen. de iud. vbi querit, an vbi dicit̄ ꝙ ſi inſtātia perijt facto rei, datur actio de dolo, vt hic voluit Bart. ſȝ ſi facto partis, nō datur actio de dolo, ſed reſtituitur, ſecundū Abb. vbi alle. Bar. in l. ſi nō ipſe. ff. de excu. tu. vel nō currit, vt ibi per eū. Tu vide Bart. hic in ſi. qui dicit ꝙ circunſcibitur lex, q2 vna pars pōt cōfiteri ſe eſſe deceptam. Sed iudicio meo tex. eſt in d. c. pen vbi ſi ita eſt, ꝙ per caullationes rei, inſtantia eſt perempta, nō currit inſtantia, vide ibi tunc cum non poteſt cōmitti fraus. Et ꝑ intellectu huius gl. vide tex. in c. ex ratione. de app. ⁊ ibi dixi.

b ALEX. ¶ Inſtātia perijt. Not. ꝙ ſi ꝑ dolū partis, ſeu iudicis, labit̄ inſtantia, fit reſtitutio. ad qᵭ gl. ⁊ doc. in c. venerabilis. de iudi. ¶ Adde ꝙ aduerſus inſtantiā dolo aduerſarij lapſam reſtituatur leſus, Roma. conſi. ccxx.

c P. PAV. P. ¶ Sȝ ad iſtud. Uide Alexā. ꝯſi. xlij. vol. iij. ⁊ ad Bar. in l. ꝓperandū. §. ſin autē vtraqꝫ. C. de iud. per Alex. cōſi. lxxj. vol. v. vbi etiam quid in cauſa appellationis.

d POMA. ¶ Sed tunc opp. Uide Cuma. conſ. cxlvij. ⁊ con. ccxx.

§. Si ſeruum. Si ſpeciē debitā tertius interimit vel fideiuſſor, ante morā debitor liberat̄, ⁊ creditori ꝯ interimentē actione de dolo ſuccurrit̄. h. d. cum l. ſequē. ⁊ fortior eſt. ¶ Opp. ſ. ad leg. Aquil. l. lege Aqlia. Sol. ibi creditor occidit, hic tertiꝰ. ¶ Secūdo opp. ſ. ad l. Aql. l. huic ſcripture. Sol. Dicūt quidā, ꝙ hic agitur actiōe de dolo ad cetera damna, ſed actione legis Aquil. agit̄ ad eſtimationem ipſius ſerui. Tu dic verius, vt gl tua tāgit circa pricipiū. Debes enim diſtinguere, an ille tertius, q occidit animal, occidit ipſum in perniciē creditoris mei, volētis me dāno afficere, ⁊ tunc ꝓcedit iſta l. Nam videt̄ animal mortuū culpa mea, in cuius odiū interēptū eſt. l. ſi merces. §. culpe. ſ. loca. ⁊ l. pen. ī pn. ſ. ſol. mat. ⁊ ideo debitor liberat̄, nec hȝ actionē legis Aquilie: a ſȝ mihi actio dat̄ de dolo, vt hic Si vero animal fuit mortuuȝ in perniciē debitoris, vel ſimpl'r, nō habito reſpectu ad dānum debitoris vel creditoris, tūc ipſi debitori competit actio legis Aql. vt ī ꝯrio, quā tenet̄ cedere creditori, vt ibi ī dicā. ¶ Quero ergo, vtrū debitor teneat̄ cedere creditori actionē legis Aqlie: gl. dt ꝙ ſic. Cōtrariū no. in l. ꝓinde. ſ. ad l. Aql. De hoc fuerūt opin. inter Iac. de Are. ⁊ Pet. quas refert Cy. ad literā in l. nō moriturū. C. de ꝯh. ⁊ cōmittit. ſtipu. Nec ex his, q̄ ibi dt, apparet veritas. Huius timore ego hoc declaraui in l. ſtichꝰ certo die, ſ. de v. oblig. vbi Pet. ponit breuiter quātum ad ꝓpoſitū. Aut quis erat creditor ex cā oneroſa, ⁊ dȝ ſibi actio cedi, vt hic. Aut ex cauſa lucratiua, ⁊ tunc ſecus, vt l. ꝯria, Dixi rōnes in d. l. Stichus.

ADDITIO

a ALEX. ¶ Fuit mortuū. Iſto caſu ſm Bar. in d. l. ſi Stichꝰ certo die debitor nō eſt liberatus ꝑ interitum, ideo dȝ agi contra eum ad ſpeciem, non vt cedat actionem.

LEX XXI.

Si fideiuſſor. Summata eſt cū ꝓcedenti. ¶ Opp. ſ. v. obli. l. mora. ſ. reſpō. ⁊ l. ſi ſeruū. § nūc videamus. eo. ti. Sol. Gloſſ. multū ſe inuoluit hic, ⁊ in ꝯrio. Dic breuiter ꝙ ibi erat obligatio pura vel purificata tpe quo fideiuſſor occidit, vnde occidendo ꝯſtituitur in mora, ⁊ ſic tenet̄ actione prima, hic vero obligatio erat in diē, vel ſub conditione, vnde nō pōt cōſtitui in mora occidendo, merito tenetur de dolo.

LEX XXII.

Seruus. Dominus, cuius hortatu ſeruus accipit pecuniā, vt ſibi ſoluatur, actionē de dolo tenetur. hoc dicit.

§. Si perſuaſeris. Si dolus rei redit cām abſolutiōis, d dolo tenet̄. Itē qᵭ eſt iuramento deciſum, ratiōe periurij, actione de dolo nō retractat̄. h. d. ¶ Opp. qᵭ debeat agi actiōe prima, vt ſ. eo. l. cuȝ a te. Huius timore eſt facta tota gl. magna hic poſita. Breuiter veritas eſt, qᵭ not. ſ. eo. l. ⁊ elegāter. §. ſi dolo. qᵭ actione prima agit̄ ad debitū: actione vero de dolo, ad cetera dāna, niſi ſe liti offerat, vt ibi dixi.

LEX XXIIII.

Si legatarius. Cōtra eū, cuiꝰ ꝑſuaſiōe indebitū ſoluit̄, actiōe d dolo ſuccurrit̄. h. d. ¶ Opp. qᵭ hȝ locū ꝯdictio indebiti, ergo ceſſat de dolo, vt C. ad leg. fal. error. Solut. Fateor, qᵭ ꝯdictio indebiti tanquā gn̄alis concurrit cū actiōe de dolo, vt habuiſtis in l. ⁊ eleganter. ſ. eo tit. Uel dicas qᵭ hic eſt de caſibus, in quibus condictio indebiti ceſſat.

LEX XXV.

a Si dolo. [a]Cōtra eū, cuius dolo ſn̄ia ꝓ libertate in abſentē ꝓfertur, actione de dolo ſuccurritur.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si dolo. Uide Ang. in l. ſeruo inuito. §. eum pretor. ad Trebellian.

LEX XXVI.

1 ☞ Sententia abſolutoria non tollit primā actionem ipſo iure.

a Cum a te. [a]Is, qui ſuo dolo eſt abſolutus actione prima ꝯuenietur, ⁊ ꝯ exce-
1 ptionem rei iudicate de dolo replicabit̄. h. d. ¶ † No qᵭ ſn̄ia abſolutoria nō tollit ꝑmā actionē ipſo iure. Qᵭ dic, vt plene dicemus in l. Iulianus verū debitorē. ſ. de cōdi. inde. Materiā iſtam habuiſtis in l. eleganter. §. ſi dolo. ſ. eo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Cū a te. Uide Imo. in d. l. diuꝰ. ſ. de re iud. ⁊ ibi Ang. ⁊ Ia. Butr. in l. ſi pecuniā. cū l. ſeq. C. de re iud. ⁊ Bart. in l. j. C. de aduo. diuer. iu. in l. Imperatores. de re iudic.

LEX XXVII.

a In heredem. [a]Hec actio datur in hr̄dem ꝑpetua, quatenus ad eū ꝑuenit. h. d. cū l. ſeq. Circa iſtā l querit̄ de vita actionis, de dolo, ⁊c. Dic vt in gl.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In heredē. Uide in l. j. C. ne ex delic. defun. per Bar. ⁊ Bal.

LEX XXIX.

Itaque ſi accepto.

§ At ſi res. Hec actio ꝯ doloſum finit̄ anno, poſtea ꝑpetuo datur in factum contra heredem, ⁊ eſt perpetua, q2 non eſt famoſa. h. d.

LEX XXXII.

a Cum quis. [a]Contra perſuadenteȝ fugā datur actio d dolo ad intereſſe. h. d. Quem caſum no. Gl. iſtiꝰ l. ſunt clare. Prima tractat qualiter amittatur poſſeſſio per receſſuȝ, de quo in l. metum. in prin. ſ. tit. j.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Cū quis. Allegaui tibi in l. j. ſ. de lib. ho. exhi.

LEX XXXIII.

1 ☞ Dictio poſtquam, non inducit conditionem, ſed modum.
2 Teſtem impediens ne veniat ad teſtificandum, tenetur parti leſe ad intereſſe actione de dolo.

Si filius. alias, Si filiuſſa. Qui ſeruū in perniciem heredis ante tp̄s manumittit, actiōe de dolo tenetur. h. d. ¶ Op. gl. duobus modis, ⁊ ſol-
1 uit, ⁊ clara eſt, quam diſtinctionē no. ¶ † Itē nota, ꝙ ꝑ dictionem, poſtquam, non inducitur conditio, ſed modus. De quo di-
2 xi in l. j. ſ. de condi. ⁊ demonſt. ¶ † Ultimo nota iſtiꝰ l. caſum, ꝙ ille, qui impedit ne teſtis veniat ad teſtificandū, tenetur parti leſe actione de dolo. quod nota, ⁊ tene menti.

LEX XXXIIII.

Rem, quam venalē. Qui rei tue vēditionē ipedit, tibi actione de dolo vel actione in factū tenetur. h. d. qᵭ no. Iſtud, qᵭ dt de actiōe in factū, intelligo ꝯ patrē vel patronū, ſm gl. Docto. vero dicūt, qᵭ etiā ꝯ quemlibet pōt ꝓponi actio in factū, ſi qs velit ei adhibere reuerētiā. Concurrit enim cum actione de dolo.

LEX. XXXVI.

SI cum mihi. [a]Qui opus ceptū in ſuo ad mei vtilitatem nō permittit perficere, actione de dolo tenetur. h. d. ¶ No. ꝙ contra eum qui opus ceptū in ſuo ad mei vtilitatē
ſuo permiſſu, non permittit perficere, ſuccurritur actione de dolo. ¶ Oppo. de l. qui ſaxū. j. de dolo. Sol. ibi iam exemerat, vñ lapis erat effectus ſuus, merito poteſt vendicare, hic nō. Et aduerte, q2 tex. eſt ita bene gloſſatus, ſicut aliquis tex. huius li
* bri, ⁊ ſubtiliter. ¶ Oppo. ꝙ habeat locū *condictio l. ſi quis argētum. C. de dona. Sol. hodie iſta lex eſt correcta, ſecundū glo.

ADDITIO.

a ¶ Si cum mihi. Pro cōcordia aduerte, ꝙ in l. iuriſgentium. §. quinimo. ⁊ §. ſed cum nulla. ſ. de pac. videt determinare ꝙ lex, ſi qs argentum. C. de don. non habeat locum, quādo quis promittit aliquod factum ex cauſa donationis, hoc eſt, ꝙ nō conueniat cōdictione ex illa lege. ſ3 ꝯtrarium velle allegat in hac l. ſi cum mihi. dum approbat hic gl. ⁊ in l. q ſaxū. j. de don. in oppo. in l. legitima. ſ. de pact. Sol. ſi bene videat Bar. in locis, vbi dicit, vbi ꝓmittit factū ex cauſa donationis nō habere locū d. l. ſi qs argētū. videt factū ex cauſa donationis, nō habere locū d. l. q2 cū loquat in quantitatibus, nō extendat vbi promittit factū. ar. l. precipimus. in fi. C. de app. ſed extra opi. Gul. voluit dari cōdictionē ex illa l. de iure nouo Codi. que gl. predicta, in hoc vltimo, idē videtur cōcludere, cū nō loquat de ꝓmiſſione facti. Nec factum promittit in hac l. nec in l. qui ſaxum. ſed bene promittit patientia ad factū, ergo ſumus ſub regula d. l. ſi quis. §. penul.
* ALEX. ¶ Habeat locum. Vide qd dixi in l. iuriſgentium. §. ſed cū nulla. ſ. de pact. ⁊ Bald. in l. cum virum. C. de fideicommiſſ.

LEX XXXVI.

SI quis tabulas. Qui teſtamētū deleuit, tenet legatario ⁊ hrēdi de dolo. h. d. ¶ Opp. ꝙ imo det actio legis Aquilie. l. qui tabulas. j. ad l. Aqui. Sol. vt in gl. vlti. Sol. eſt vera.

¶ LEX XXXVII.

a SI duo. [a]Dolus cum dolo compenſatur. hoc dicit.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Si duo. limita vt per Bal. in rubri. de fide inſtru. vt procedat, quādo delictum non eſt a iure punitū: alias ſecus. Item ꝙ doloſus, vel infamis non poſſit alteri impingere delictum, vide Iaſ. poſt alios in l. in arenā. in iij. no. C. de inoffi. teſt. vbi ponit de matre meretrice, ꝙ non poteſt filiā propter meretricium exheredare, ⁊ dupliciter limitat.

LEX XXXVIII.

QVod venditor. Que dicta ſunt animo cōmendandi rem, actionem de dolo non pariunt, niſi cauſa decipiendi emptorem ſint dicta. h. d. ¶ Oppo. j. de edil. edi. l. ſciendum. ⁊ de contra. emp. l. ea que. vbi datur actio ex eo cōtractu, non de dolo. Huius timore gl. hic no. ⁊ bñ diſtinguit, ⁊ melius quā alibi, ideo vide eā, ⁊ ſigna: q2 magiſtra, ⁊ tota die ad eā recurrim⁹.

LEX XXXIX.

QVidam. Qui pretextu falſarū literarū eſt liberat⁹, actione de dolo tenet. h. d. ¶ No. dum dicit, vel inanis, dicit glo. poſtquam ſcri
a pſerat, voluntatem mutauit. quod no. pro his[a] qui faciunt procuratorem, ⁊ ſtatim reuocant, vt teneantur actione de dolo ei, qui leſus eſt. quod not.

ADDITIO.

POMA. ¶ Pro his. Vide Barbat. conſi. xv. vol. ij.

LEX XL.

SI territo. Qui impedit preſcriptionis interruptionem cōtra alium, actione de dolo tenetur. h. d. Alias ſic, Qui ſe offert defenſioni rei, quam nō poſſidet, ⁊ deſiſtit, ad intereſſe actione de dolo tenetur. h. d.

LEX XLI.

1 ☞ Doli exceptio excludit actionem de dolo.
2 Doli actio non concurrit cum interdicto vnde vi.
a IS qui decepit. [a]Contra eū, cuius dolo quis adit hrēditatē, ſuccurritur ꝑ hāc actionē: vel ſi eſt creditor, per do
1 li exceptionē. h. d. Hic videtur caſus, † ꝙ exceptio doli excludit actionē de dolo. Ita alleg. gl. in l. j. §. vſq3 adeo. ſ. e.
b tamē ibi glo. tenet cōtrarium. Cyn. ponit[b] in l. ij. C. eo. Dic quādoq3 per dolū tuum tibi aliquid queritur, ⁊ tunc mihi cōpetit cōtra te actio, vel doli exceptio. ſ. tit. i. l. metū. §. ſ3 qd ꝓtor. Ita debet intelligi qd no. in l. j. §. vſq3 adeo. ſ. eo. Quādoq3 per dolum tuum nihil queritur tibi, ſed queſitum conſeruat, vt in [...] huius legis. Si enim adeo hereditatem, noua actio tibi [...] tur, merito nō poſſum agere cōtra te actiōe de dolo, vt me [...] res ab illa actiōe. Sufficit enī exceptio doli per quam per[...]
2 mea eximit. Ita loquitur hic. Facit l. cum a te. ſ. eo. ¶ † Q[...] vtrū actio de dolo cōcurrat cū interdicto vnde vi. Tex. [...] detur innuere qd nō, in d. l. j. §. vſqueadeo. ſ. eo. In cōtrari[...] cit l. ij. C. eo. in gl. ꝑ qua facit, q2 interdictū vnde vi nō com[...] niſi violētia cōmiſſa, ⁊ ſic eſt ſpecies quo ad dolū, vnde d3 [...] cōcurrere, ſicut actio qd metus cau. ſ. tit. j. l. ſi cū exceptio[...]
c eū qui. Cōtrariū puto, ꝙ non cōcurrat,[c] vt d. §. vſqueadeo [...] illud, qd dr, ꝙ interdictū vnde vi, eſt ſpecies, nego illud [...]
d eſt verū, qñ eſſet actio reſtitutoria,[d] ſicut actio qd met⁹ ca[...] alias ſec⁹, vt apparet in actiōe furti, ⁊ ꝯdictione furtiua [...] gāter. §. idē Labeo. ſ. eo. ⁊ l. arbitrio. §. de eo. eo. ti. quod [...]

ADDITIONES.

a ¶ Is qui decepit. Pro concordia aduerte, ꝙ interdictū vn[...] vi, pōt cōcurrere cū actione de dolo ſm Bar. in l. ij. C. de dolo. cōtrariū aſſignatur in hac l. ſi. j. ſed ſi bene cōſideratur Bar. nō firmat pedē: q2 dicit forte, ⁊c. nec etiā in d. l. ſi. loquitur ſim[...] ter in omni caſu, ſed limitādo, qñ illud interdictum non eſt ſpecies. ⁊ ideo non venit arguendus de contradictione.
b ALEX. ¶ Cy. ponit. Pau. de ca. in l. ij. C. eo. dicit, ꝙ aut p exceptionē eſt plene cōſultū, ⁊ ceſſat actio de dolo, vt hic: alias [...]
c ALEX. ¶ Non concurrat. Contrarium tenet Bar. in l. ij. C. [...] in l. i. §. ſi. eo. titu.
d ALEX. ¶ Actio reſtitutoria. Vide Fulg. in l. ij. C. eo. tit.

De minoribus xxv. annis. Rubr. iiij.

a ¶ Gl. cōtinuat, ⁊ cōtinuatio patet ex l. j. ſ. de in inte. reſti.[a]

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Reſtōne. Circa materiā in integ. reſtitutio. qd [...] bandū ſit, ⁊ quō poſſit peti principaliter vel incidēter, vide habes poſt Bar. in l. nā ⁊ poſtea. §. ſi minor. j. de iureiu. ⁊ qd ib[...] addidi ad Bar. ⁊ vide q̄ habes ad Bar. in rub. j. de in inte. reſt.

LEX PRIMA.

HOc edictum. Primo cōmēdat edictum. Scdo ponit il[...]lud. Tertio incipit exponere. Scda ibi, pretor. Tertia ibi, apparet. ⁊ hoc ſufficit ꝑ ſummar[...] ¶ No. ꝙ poſt xxv. an. dr vir, ⁊ dixi in l. j. C. d[...] gni. li. xij. Opp. ꝙ hoc edictū ſit ꝯ naturalē [...]tatē, q2 ꝑ ipſum deſtruūtur ꝯctus, ⁊ pacta, q̄ ſunt iuris g[...] ⁊ ſm naturalē equitatē. l. j. ſ. de pac. Hui⁹ timore exponit [...]turalem equitatē. i. naturali ingenio inductā. Tu dicas q[...]ſtat ꝓprie. Nā naturalis equitas in gñe dictat pacta ſer[...] in ſpecie autē dictat pacta non ſeruari, vt puta ꝯctus factos minore ſui facilitate leſo: ſed rigor iuris erat in cōtrariū [...] ꝓtor ſcdm illā naturalē equitatē ſubuenit. ¶ Op. ꝙ [...] anno. ſit ꝑfecte etatis, vt inſti. qui. ex cau. ma. nō l3. §. ſi. Sol[...] co ꝙ illud eſt verū fauore libertatis, ⁊ etiam in aduocato [...] poſtu. l. j. §. initium. ver. pueritiam. alias obtinet hec lex. h[...]

LEX SECVNDA.

NEc per liberos. Numerus libe[...] nō ſupplet eta[...] quo ad impediendā in integrum reſtōnē: ſed q[...] decernēdū honores. h. d. Opp. C. q nume. lib. [...] fateor ꝙ numerus liberoꝝ ꝓdeſt ad alia, quā quo ad hono[...] non tamen d3 patri nocere, vt per hoc beneficiū legis pe[...]

LEX TERTIA.

1 ☞ Ciuitates recognoſcētes ſuperiorē non poſſunt ſtatuere [...] minores habeant generalē adminiſtrationē bonorum ſuo[...]
2 Iudex inferior non poteſt cōcedere generalem adminiſtrationem minori.
a DEnique. [a]Princeps poteſt minori adminiſtrationē bonorū ſuorū cōcedere,
1 non iudex inferior. h. d. No. ex hoc principio † ꝙ per ſtatuta ciuitatū non poſſit cōcedi minoribus admini ſtratio bonorū ſuorū: q2 hoc princeps reſeruauit ſibi, vt hic, [...]
b C. de his, qui ve. eta. impe. l. ij.[b] Ciuitates tñ, que principē no[...]
c recognoſcūt[c] in dñm, ⁊ ſic earū populus liber eſt, vt no. in l. [...] ſtes. j. de capti. poſſent hoc forte ſtatuere, q2 ipſamet ciuitas
2 ſibi princeps eſt. ¶ † Opp. ꝙ inferior iudex poſſit. l. infanti. [...] de iure delib. ⁊ C. qui admit. ad bono. poſ. l. bonorū. Sol. fate[...] ꝙ iudex in defectū tutoris, ⁊ curatoris poteſt interponere au[...]
d thoritatem[d] in vno actu, vel pluribus actibus ſingularib[...] ſed concedere generalem adminiſtrationē non poteſt, vt hic.

Additione[...]